

Naturturismplan för världsarvet Kvarkens skärgård 2011

Anna Meriruoho
PB 81 (Veteraanikatu 5)
90101 Oulu
anna.meriruoho@metsa.fi

Översättning: Translatinki Oy

Pärbild: Man kan bekanta sig med världsarvet Kvarkens skärgård till exempel på en guidad kryssning till Valsörarnas fyrö. Bild: Forststyrelsen / Anna Meriruoho.

© Forststyrelsen 2011

ISSN-L 1796-2943
ISSN 1796-2943 (Online)
ISBN 978-952-446-918-0 (pdf)

Anna Meriruoho

Naturturismplan för världsarvet Kvarkens skärgård 2011

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

Närings-, trafik- och miljöcentralen

METSÄHALLITUS

PRESENTATIONSBLAD

UTGIVARE	Forststyrelsen	UTGIVNINGSDATUM	3.8.2011
UPPDRAKSGIVARE	Forststyrelsen	DATUM FÖR GODKÄNNANDE	22.6.2011
SEKRETESSGRAD	Offentlig	DIARIENUMMER	3877/52/2011
TYP AV SKYDDSSOMRÅDE/ SKYDDSPROGRAM	världsarv (naturobjekt), Natura 2000-område (SPA, SCI), privat naturskyddsområde, säl-skyddsområde, gammelskogsskyddsområde, strandskyddsprogrammet, programmet för skydd av gamla skogar, programmet för skydd av fågelrika sjöar och havsvikar, statsrådets principbeslut för skyddet av Mickelsörarna, Baltic Sea Protective Area, Ramsar, Finlands nationallandskap, nationellt värdefullt landskapsområde		
OMRÅDETS NAMN	Världsarvet Kvarkens skärgård		
NATURA 2000-OMRÅDETS NAMN OCH KOD	Kvarkens skärgård FI0800130, Ängesholmen F10800160		
REGIONENHET	Österbottens naturtjänster		
FÖRFATTARE	Anna Meriruoho		
PUBLIKATION	Naturturismplan för världsarvet Kvarkens skärgård 2011		
SAMMANDRAG	<p>År 2006 upptog UNESCO:s världsarvskommitté Kvarkens skärgård på sin lista över världsarv. Tillsammans med Höga Kusten bildar Kvarkens skärgård ett naturarv.</p> <p>Den första naturturismplanen för världsarvet Kvarkens skärgård har utarbetats i samråd med intressentgrupper och samarbetspartner. Planen fungerar som ett hjälpmedel i utvecklingen av turismen och rekreationen i Kvarkens skärgård. Planens målsättning är att utveckla Kvarkens skärgård som ett resmål för hållbar turism på ett sådant sätt att områdets natur- och kulturarv bevaras och lokalsamhällets sociala band inte tar skada. I planen ingår en metod med vilken turismens ekonomiska, sociokulturella och ekologiska effekter kan följas upp och turismens hållbarhet kan tryggas.</p> <p>Kvarkens skärgårds turistmässiga attraktionsfaktorer är dess landskap som formats av istiden, den mångsidiga naturen, den rika lokalkulturen samt service och aktiviteter som bidrar till besökarnas välbefinnande. Kvarkens skärgård har redan länge lockat invånarna i närområdet att tillbringa sin semester och båtsäsongen i området. Turismen i världsarvsområdet har bevarat sin småskalighet trots att området har uppskattats få cirka 338 000 besök varje år. Effekterna av besökarnas penninganvändning på lokalekonomin i kommunerna i världsarvsområdet har beräknats uppgå till 20,9 miljoner euro och 250 årsverken år 2010.</p> <p>Enligt den vision som gjorts upp för området för år 2020 är Kvarkens skärgård ett välkänt världsarv med ett unikt geologiskt landskap som erbjuder en attraktiv miljö för invånare och genuina upplevelser för besökare. Vid utvecklandet av turismen i Kvarkens skärgård satsar vi på att förbättra kvaliteten på turisttjänsterna, föra fram världsarvsstatusen och respektera det lokala. Guidningen, kundservicen och samarbetet med företagen i området intensifieras. Inom produktutvecklingen skapas kundinriktade produkter som förstärker världsarvsstatusen. Även kännedomen om världsarvsområdet och dess tillgänglighet förbättras. Lokalsamhället erbjuds möjligheter att delta i all planering, produktion och utveckling av turismen.</p>		
NYCKELORD	Kvarkens skärgård, världsarv, hållbar turism, naturturism		
ÖVRIGA UPPGIFTER	Planen är en del av projektet "Utvecklingen av naturturismen i världsarvet Kvarkens skärgård" (Unik 3384) som hör till "Programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland 2007–2013" och finansieras av Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling.		
SERIENS NAMN OCH NUMMER	Forststyrelsens naturskyddspublikationer. Serie C 110		
ISSN-L	1796-2943	ISBN (PDF)	978-952-446-918-0
ISSN (ONLINE)	1796-2943		
SIDANTAL	54 s.	SPRÅK	svenska
FÖRLAG	Forststyrelsen	TRYCKERI	
DISTRIBUTION	Forststyrelsen, naturtjänster	PRIS	

KUVAILULEHTI

JULKAISIJA	Metsähallitus	JULKAISUAIKA	3.8.2011
TOIMEKSIANTAJA	Metsähallitus	HYVÄKSYMISPÄIVÄMÄÄRÄ	22.6.2011
LUOTTAMUKSELLISUUS	Julkinen	DIAARINUMERO	3877/52/2011
SUOJELUALUETYYPPI/ SUOJELUOHJELMA	maailmanperintö (luontokohde), Natura 2000 -alue (SPA, SCI), yksityinen luonnonsuojelualue, hylkeidensuojelualue, vanhojen metsien suojelualue, rantojen suojeluohjelma, vanhojen metsien suojeluohjelma, lintuvesien suojeluohjelma, valtioneuvoston periaatepäätös Mikkeliisaarten suojelusta, Baltic Sea Protective area, Ramsar-alue, Suomen kansallismaisema, kansallisesti arvokas maisema-alue		
ALUEEN NIMI	Merenkurkun saariston maailmanperintöalue		
NATURA 2000-ALUEEN NIMI JA KOODI	Merenkurkun saaristo FI0800130, Ängesholmen F10800160		
ALUEYKSIKKÖ	Pohjanmaan luontopalvelut		
TEKIJÄ(T)	Anna Meriruoho		
JULKAISUN NIMI	Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen luontomatkailusuunnitelma 2011		
TIIVISTELMÄ	<p>UNESCO:n maailmanperintökomitea hyväksyi Merenkurkun saariston maailmanperintöluetteloon vuonna 2006, ja Merenkurkun saaristo muodostaa yhdessä Höga Kustenin kanssa luontoperintökohteen.</p> <p>Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen ensimmäinen luontomatkailusuunnitelma laadittiin sidosryhmien ja yhteistyökumppaneiden kesken. Suunnitelma toimii Merenkurkun saariston matkailun ja virkistyskäytön kehittämisen apuvälineenä. Suunnitelman tavoitteena on kehittää Merenkurkun saaristoa kestävä matkailun kohteena niin, että alueen luonto- ja kulttuuriarvot säilytetään ja paikallisyhteisön sosiaalinen kudos ei kärsi. Suunnitelma sisältää menetelmän, jolla matkailun aiheuttamia taloudellisia, sosiokulttuurisia ja ekologisia vaikutuksia jatkossa seurataan ja matkailun kestävyys turvataan.</p> <p>Merenkurkun saariston matkailullisiksi vetovoimatekijöiksi tunnistettiin jääkauden muokkaama maisema, monimuotoinen luonto, rikas paikalliskulttuuri sekä kävijöiden hyvinvointia tukevat palvelut ja harrastusmahdollisuudet. Merenkurkun saaristo onkin houkuttellut jo pitkään lähiseudun asukkaita viettämään lomaa ja veneilemään alueella. Maailmanperintöalueen matkailu on säilynyt pienimuotoisena, vaikka alueelle on arvioitu suuntautuvan vuosittain noin 338 000 käyntiä. Kävijöiden rahankäytöstä maailmanperintöalueen kuntiin aiheutuviksi paikallistaloudelliseksi vaikutukseksi on laskettu 20,9 miljoonaa euroa ja 250 henkilötyövuotta vuonna 2010.</p> <p>Merenkurkun saaristolle laaditun vision 2020 mukaan se on geologisten ja maisemallisten arvojen sa takia ainutlaatuinen ja laajalti tunnettu maailmanperintökohde, joka tarjoaa asukkailleen viihtyisän ja vetovoimaisen elinympäristön sekä aitoja elämyksiä vierailijoille. Merenkurkun saariston matkailun kehittämisessä panostetaan matkailupalveluiden laadun parantamiseen, maailmanperintöarvojen esiin tuomiseen ja paikallisuuden kunnioittamiseen. Alueen opastusta, asiakaspalvelua ja yritysten kanssa tehtävää yhteistyötä tiivistetään. Tuotekehityksessä luodaan maailmanperintöarvoja vahvistavia tuotteita asiakaslähtöisesti. Myös maailmanperintöalueen tunnettuutta sekä saavutettavuutta parannetaan. Paikallisyhteisölle tarjotaan osallistumismahdollisuuksia kaikessa matkailun suunnittelussa, tuotannossa ja kehittämisessä.</p>		
AVAINSANAT	Merenkurkun saaristo, maailmanperintö, kestävä matkailu, luontomatkailu		
MUUT TIEDOT	Suunnitelma on tehty osana Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston ja Svenska kulturfondetin rahoittamaa Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan 2007–2013 kuuluvaa hanketta ”Luontomatkailun kehittäminen Merenkurkun saariston maailmanperintöalueella” (Unik 3384).		
SARJAN NIMI JA NUMERO	Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 110		
ISSN-L	1796-2943	ISBN (PDF)	978-952-446-918-0
ISSN (VERKKOJULKAISU)	1796-2943		
SIVUMÄÄRÄ	54 s.	KIELI	ruotsi
KUSTANTAJA	Metsähallitus	PAINOPAIKKA	
JAKAJA	Metsähallitus, luontopalvelut	HINTA	

DOCUMENTATION PAGE

PUBLISHED BY	Metsähallitus	PUBLICATION DATE	3.8.2011
COMMISSIONED BY	Metsähallitus	DATE OF APPROVAL	22.6.2011
CONFIDENTIALITY	Public	REGISTRATION NO.	3877/52/2011
TYPE OF PROTECTED AREA/CONSERVATION PROGRAMME	World Natural Heritage Site, Natura 2000 Area (SPA, SCI), privately owned conservation area, seal sanctuary, conservation area for old-growth forests, protection programme for shores, protection programme for old-growth forests, protection programme for bird-rich lakes and sea bays, protection decision on Mickelsörarna by the Government, Baltic Sea Protective Area (BSPA), Ramsar Convention for Wetland, national landscape of Finland, nationally valuable landscape area		
NAME(S) OF PROTECTED AREA(S)	The Kvarken Archipelago		
NATURA 2000 SITE NAME(S) AND CODE(S)	Merenkurkun saaristo FI0800130, Ängesholmen F10800160		
REGIONAL UNIT	Ostrobothnia Natural Heritage Services		
AUTHOR(S)	Anna Meriruoho		
TITLE	Sustainable Tourism Development Strategy for Kvarken Archipelago World Heritage Site 2011		
ABSTRACT	<p>UNESCO's World Heritage Committee included the Kvarken Archipelago on the World Heritage List in 2006. The Kvarken Archipelago forms a natural heritage site together with the High Coast.</p> <p>The present Sustainable Tourism Development Strategy for the Kvarken Archipelago World Heritage Site was drawn up together with the interest groups and partners. The strategy functions as a tool for the development of tourism in and the recreational use of the Kvarken Archipelago. The strategy's objective is to develop the Kvarken Archipelago as a sustainable tourism destination so that the site's natural and cultural values are retained and the host community's social fabric does not suffer. The strategy contains a method with which the economic, socio-cultural and ecological effects caused by tourism will be monitored and the sustainability of tourism will be ensured in the future.</p> <p>The landscape shaped by the Ice Age, the biodiversity, the rich local culture and the services and outdoor activities promoting the visitors' wellbeing were identified as the tourist attractions for the Kvarken Archipelago. Consequently, the Kvarken Archipelago has, for a long time, attracted the residents of the surrounding region to take a holiday in the area or go boating there. The tourism within the world heritage site has remained on a small scale, although it has been estimated that 338,000 visits are made to the site each year. The effects on the local economy caused by the world heritage site visitors' spending have been calculated as MEUR 20.9 and 250 person-years in 2010.</p> <p>According to the vision for the Kvarken Archipelago in 2020, the Kvarken Archipelago, due to its geology and landscape values, is a unique and widely known World Heritage Site which offers its residents a pleasant and attractive living environment as well as genuine experiences for visitors. The development of tourism within the Kvarken World Heritage Site is focused on improving the quality of the tourist services, the visibility of the world heritage values and respect for locality. The communication and customer service concerning the site, as well as the work carried out with the enterprises, is being intensified. Customer-oriented products that strengthen the world heritage values are being created in the product development. The visibility and accessibility of the world heritage site is being improved. The local community is being provided with opportunities to participate in all of the planning, production and development of tourism.</p>		
KEYWORDS	Kvarken Archipelago, world heritage, sustainable tourism, nature-based tourism		
OTHER INFORMATION	The present strategy has been drawn up as part of the project named the Development of Nature Tourism within the Kvarken Archipelago World Heritage Site (Unik 3384). The project has obtained funding from the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD) and Svenska kulturfonden (Swedish Cultural Fund in Finland). The project is part of the Rural Development Programme of Mainland Finland 2007-2013.		
SERIES NAME AND NO.	Nature Protection Publications of Metsähallitus. Series C 110		
ISSN-L	1796-2943	ISBN (PDF)	978-952-446-918-0
ISSN (ONLINE)	1796-2943		
NO. OF PAGES	54 pp.	LANGUAGE	Swedish
PUBLISHING CO.	Metsähallitus		
DISTRIBUTOR	Metsähallitus, Natural Heritage Services	PRINTED IN	PRICE

Förord

Den föreliggande naturturismplanen förverkligar visionen för världsarvet Kvarkens skärgård för år 2020 såsom den definieras i Förvaltnings- och utvecklingsplanen för världsarvet Kvarkens skärgård (Forststyrelsen 2009) genom att den konkretiserar det åtgärdsförslag till förmån för turismen som återfinns bland de övergripande målen för förvaltnings- och utvecklingsplanen: *Kvarkens skärgård är ett välkänt världsarv med ett unikt geologiskt landskap som erbjuder en attraktiv miljö för invånare och genuina upplevelser för besökare.*

Målsituationen för turismen i världsarvet Kvarkens skärgård behandlas på ett tydligt sätt i naturturismplanen och fastslår bl.a. följande målsituation för turismen i Kvarkens skärgård inför kommande tioårsperiod: ”Kvarkens skärgård är en källa för äkta natur- och kulturupplevelser. De högklassiga turisttjänsterna och det vackra skärgårdslandskapet utgör ramen för förståelsen av växelverkan mellan människa och natur. Landskapet med de imponerande spåren från istiden ger möjlighet till avkoppling och lugn.”

Kvarkens skärgård skall således utgöra flaggskeppet för hållbar turism inom världsarven i Finland. Produktionen och utvecklandet av turisttjänsterna förankras i bygden och i bygdens kulturarv - också det språkliga arvet som beaktar att det handlar om ett genuint svenskspråkigt område - så att världsarvsstatusen förstärks och arbetet är lokalt förankrat. Turismen skall stödja försörjningsmöjligheterna i skärgården och byarnas livskraft. Det skall vara lätt att besöka världsarvsområdet. Turistnäringen bör vara ekonomiskt lönsam.

Kvarkens skärgård och Höga Kusten skall vara internationellt välkända och lockande resmål. Förutsättningarna för en högklassig naturturism är de bästa, samtidigt som just omsorgen om det lokala och tillvaratagandet av den lokala växtkraften skapar förutsättningar för en lokal och global samverkan, i vilken även lokalbefolkningen känner sig delaktig. Turismen skall välkomna såväl globetrotter som de lokala skolutflykterna. Och det skall också ligga en ära i att främja kunskapen om båda delarna i världsarvet, dvs. gränsöverskridande turism mellan Höga Kusten och Kvarkens skärgård utvecklas.

Naturturismplanen för världsarvet Kvarkens skärgård är uppgjord som en del av projektet ”Utvecklingen av naturturismen i världsarvet Kvarkens skärgård” (Unik 3384), som är finansierat av ”Programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland 2007–2013” som i sin tur finansieras av Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och av nationella medel. Därtill har Svenska kulturfonden gett finansiellt bidrag till projektet.

Jag önskar tacka alla, som genom sitt arbete och sina bidrag möjliggjort uppgörandet av planen, och alldeles särskilt Anna Meriruoho, som burit huvudansvaret för arbetet, och marknadsföringsarbetsgruppen.

Olav Jern
landskapsdirektör
ordförande för världsarvsdelegationen

Innehåll

1 INLEDNING	9
2 OMRÅDES AVGRÄNSNING OCH PLANENS MÅLSÄTTNINGAR	11
3 VERKSAMHETSMILJÖ	13
3.1 Allmänna trender inom turism	13
3.2 Centrala aktörer och planer inom turismen i Kvarkens skärgård	13
4 VÄRLDSARVET KVARKENS SKÄRGÅRD SOM RESMÅL	16
4.1 Spår efter istiden	16
4.2 Livet i och ur havet	17
4.3 Välbefinnande från naturen	19
5 TURISMENS NUVARANDE TILLSTÅND	20
5.1 Efterfrågan	20
5.2 Utbud	21
5.3 Kommunikation och marknadsföring	25
5.4 SWOT – styrkor och möjligheter	27
6 HÅLLBAR TURISM	29
6.1 Principerna för hållbar naturturism	29
6.2 Utvärdering av turismens hållbarhet	31
7 TURISMENS MÅLSITUATION	32
8 ÅTGÄRDSPROGRAM	40
8.1 Turist- och friluftstjänster	41
8.2 Guidning och styrning av användandet	42
8.3 Marknadsföring och produktutveckling av turismen	43
BILAGOR	
Bilaga 1 Världsarvsdelegationen för Kvarkens skärgård 1.1.2011	47
Bilaga 2 Arbetsgruppen för marknadsföring inom världsarvsdelegationen för Kvarkens skärgård 1.1.2011	48
Bilaga 3 Mätaruppsättning för uppföljning av turismens hållbarhet i världsarvet Kvarkens skärgård	49
Bilaga 4 I det skede då planen uppdateras bör följande punkter beaktas:	53
Bilaga 5 Turistföretag som är verksamma i världsarvet och i dess influensområde	54

1 Inledning

Syftet med naturturismplanen är att främja turismen i världsarvet Kvarkens skärgård enligt principerna för hållbar turism. Naturturismplanen är ett hjälpmedel för att säkerställa att världsarvsområdets natur- och kulturvärden bevaras, övervaka att principerna för hållbar naturturism följs samt främja kännedomen och öka vetskapen om världsarvsstatusen. Med hjälp av naturturismplanen utvecklas guidningen i området, områdets tillgänglighet förbättras och kvaliteten på turisttjänsterna och -produkterna i världsarvsområdet höjs.

I konventionen om skydd för världens kultur- och naturarv (UNESCO 1972) läggs särskild vikt vid att områdets harmoni, enhetlighet (integritet) och äkthet (autenticitet) bevaras med tanke på ledningen. Världsarvet ska enligt konventionen ses som en helhet som består av geologi, biologisk mångfald och kultur. Syftet med denna plan är att förstärka enhetligheten och äktheten i Kvarkens skärgård och att utveckla områdets turism utifrån dessa.

Kvarkens skärgård bildar tillsammans med Höga Kusten i Sverige ett världsarv. UNESCO:s världsarvskommitté, dvs. Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur, anslöt Kvarkens skärgård till naturarvet Höga Kusten sommaren 2006. Kvarken fick världsarvsstatus tack vare de unika geologiska egenskaper som bildats till följd av istiden och för att landhöjningen i skärgården är en av de snabbaste i världen.

Naturturismplanen för världsarvet Kvarkens skärgård förankras i referensramen för hållbar turism. Det finns flera definitioner av hållbar turism. I denna plan avser *hållbar turism ekonomiskt livskraftig turism som inte tär på resurserna, i synnerhet inte på den fysiska miljön och samhällets sociala band på resmålet eftersom den framtida turismen är beroende av dessa* (Swarbrooke 1999, 13). Hållbar turism fäster uppmärksamheten på ekonomisk, sociokulturell och ekologisk hållbarhet på kort och lång sikt samt på olika regionala nivåer i planeringen och utvecklingen av turismen. Under idealiska förhållanden tas hållbarhetsperspektivet med i planeringen redan från början då turismens utveckling planeras (Saarinen 1998).

Ett annat centralt begrepp i naturturismplanen är naturturism. Det finns ingen enhetlig, allmänt godkänd definition av naturturism. I denna plan definieras naturturism på samma sätt som i det av statsrådet år 2002 fastställda utvecklingsprogrammet för rekreation i naturen och naturturism (Luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämistyöryhmä 2002): *Med naturturism avses all turism som stödjer sig på naturen. I en något mer begränsad definition betyder naturturism sådan turism i vilken rekreation i naturen ingår. Naturturismen förenar rekreation i naturen och turism. Inom naturturismen är naturen en betydande attraktionsfaktor eller själva verksamhetsfältet. Naturturism vid rekreation i naturen omfattar nästan allt som inte räknas som daglig närrekreation. Således betraktas bland annat semesterboende och rekreation i anslutning till boendet som naturturism.*

Planeringsprocessen för turismen i världsarvsområdet kan grovt delas in i tre skeden. Planeringen inleddes med att man gjorde en områdesavgränsning, ställde upp mål för planen (kapitel 2) samt beskrev verksamhetsfältet (kapitel 3) och nuläget inom turismen i världsarvsområdet (kapitel 5). I andra skedet av planeringen fastställdes världsarvsområdets turistmässiga attraktionsfaktorer (kapitel 4) och turismens hållbarhet bedömdes utgående från beskrivningen av nuläget (kapitel 6). I det tredje och sista skedet fastslogs en målsituation för turismen i världsarvsområdet till och med år 2020 och utvecklingsåtgärder (kapitel 8) för att nå målsituationen bestämdes med stöd av en analys av turismens nuvarande tillstånd och attraktionsfaktorer.

Processen med att utarbeta en turismplan för världsarvet Kvarkens skärgård inleddes i augusti 2009. Naturturismplanen utarbetades i samråd med turismaktörer och intressentgrupper. Special-

planerare Anna Meriruoho ansvarade för planeringsprocessen samt för sammanställandet och skrivandet av planen. Såväl personalen vid Vasa parkområde inom Forststyrelsens Österbottens naturtjänster som specialplanerare Matti Tapaninen stödde planeringen aktivt under hela processens gång. Världsarvsdelegationens marknadsföringsgrupp för världsarvet Kvarkens skärgård svarade för handledningen av naturturismplanen. Delegationens och marknadsföringsgruppens sammansättning presenteras i bilaga 1 och 2. Planen godkändes av Kvarkens världsarvsdelegation 22.6.2011 och den kommer att uppdateras senast om fem år. Förverkligandet av naturturismplanen och den systematiska uppföljningen av effekterna leds av världsarvsdelegationen.

2 Områdes avgränsning och planens målsättningar

Tyngdpunkterna i planen är beskrivning, planering och utveckling av turismen i världsarvet Kvarkens skärgård (bild 1). I planen granskas turism som riktar sig till världsarvet och turism som stödjer sig på världsarvet. Kommunerna som omger området beaktas som världsarvets influensområde bland annat då det gäller utbudet av turisttjänster. Koordineringen och marknadsföringen av turismen i världsarvet Kvarkens skärgård sköts huvudsakligen på initiativ av kommunerna och de större områdesorganisationerna.

Utöver den regionala dimensionen har planen även en nationell och en internationell dimension. Kvarkens skärgård finns upptagen på UNESCO:s lista över finländska världsarv. De övriga sex världsarven i Finland är världskulturarv. Vid planeringen av naturturism och rekreation i naturen används följande nationellt enhetliga metoder: kunduppföljning, principerna för hållbar naturturism, partnerkommunikation och uppföljning av turismens hållbarhet.

Samarbetet med Höga Kusten inom ramen för det gemensamma världsarvet och samarbetet med UNESCO för att utveckla turismens hållbarhet representerar planens internationella dimension. Samarbetet med aktörerna i Höga Kusten-området har varit intensivare än med de övriga världsarven i Finland eftersom det redan finns en stark samarbetstradition sedan tidigare med Höga Kusten bland annat tack vare gemensamma projekt.

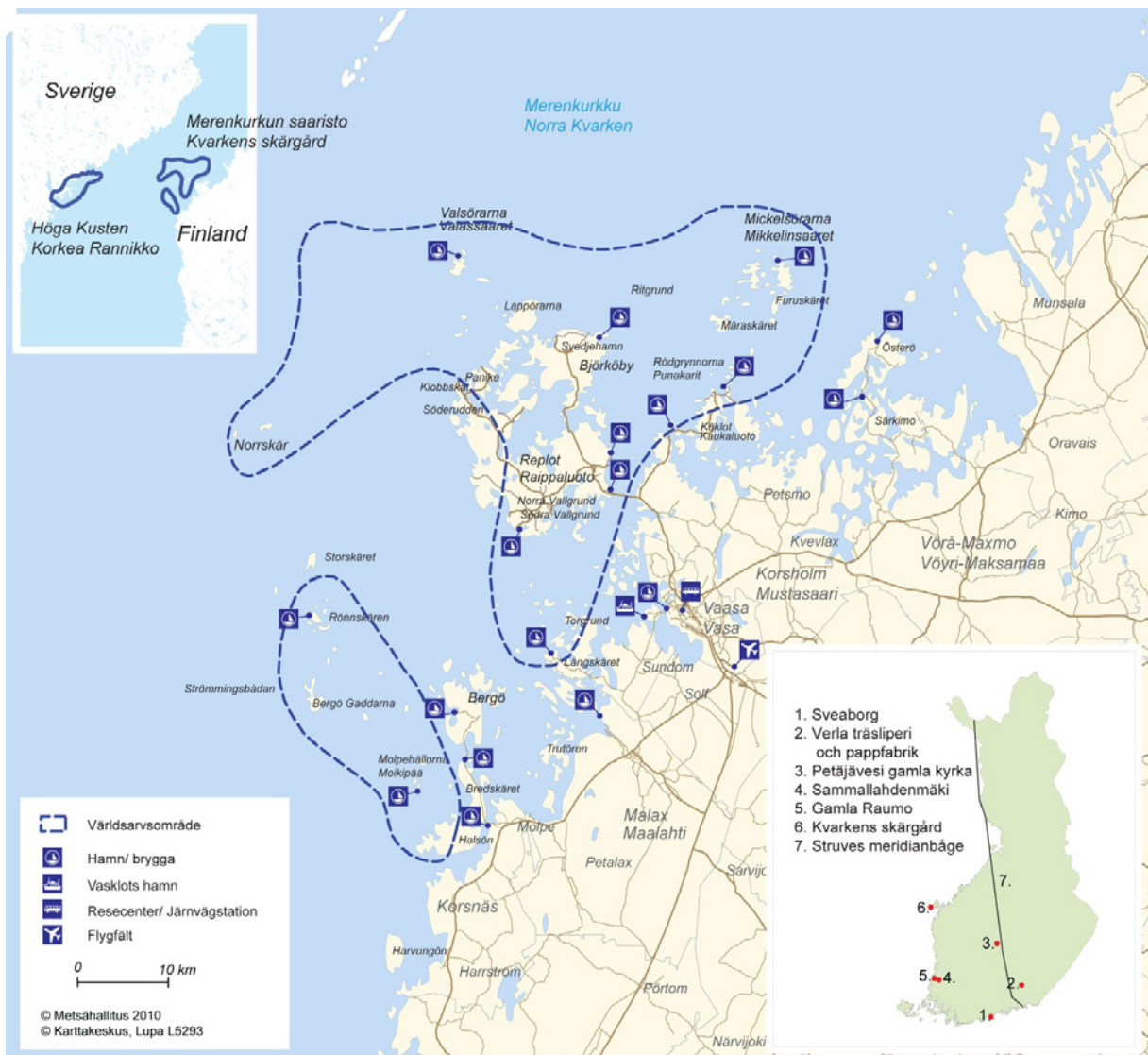

Bild 1. Världsarvet Kvarkens skärgård och Finlands världsarv. © Forststyrelsen 2011, © Karttakeskus, Tillstånd L5293.

Planens målsättning är att främja möjligheterna och förutsättningarna för världsarvet Kvarkens skärgård som ett resmål för hållbar turism. Vi vill att turismen ska skapa försörjningsmöjligheter för invånarna i världsarvsområdet, att den ska främja områdets livskraft och näringslivets mångsidighet samt hålla skärgårdens bygemenskaper aktiva och livskraftiga med en bra åldersstruktur. Naturturismplanens uppgift är att öka besökarnas kännedom om världsarvsstatusen och göra resmålet bekant för dess särdrag. På detta sätt kan skärgårdens världsarvsstatus stärkas och bli en betydande utvecklingsfaktor för området.

UNESCO förutsätter att principerna för hållbar turism följs i de områden som organisationen har utsett till världsarv. Vi vill bevara och skydda naturens mångfald samt områdets kulturella värderingar och traditioner trots turismen i Kvarkens skärgård. En metod för utvärdering av turismens hållbarhet tas i bruk och för uppföljningen av hållbarheten tas en mätaruppsättning fram. Slutligen uppställs mål och åtgärder för utvecklandet av turismen i världsarvet Kvarkens skärgård.

3 Verksamhetsmiljö

3.1 Allmänna trender inom turism

Naturturism har ofta ansetts vara den turismform som internationellt sett växer och utvecklas snabbast (t.ex. Fennell 1999, Weaver 1999, Koivula & al. 2005, 18). Den har uppskattats växa med cirka tio procent per år. Den natur- och kulturbaserade turismen tros öka ännu mer i takt med att den västerländska befolkningen åldras och resenärerna söker nya, alternativa resmål och sätt att resa. Resenärerna lägger allt mer av sina pengar på styrda aktiviteter eftersom människornas förhållande till naturen förändras och allt färre rör sig ute i naturen på eget initiativ till följd av urbaniseringen (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2010).

Finlands turismstrategi 2020 (Valtakunnallinen matkailustrategiatyöryhmä 2006) lyfter fram tre betydande grundtrender. Den ökade miljömedvetenheten förändrar resenärernas attityder och turistföretagen bör i allt större grad ta miljöfrågor i beaktande då de utvecklar och marknadsför sin verksamhet. Den åldrande västerländska befolkningen, generationskillnaderna och generationernas olika levnadssätt leder till att det bildas nya kundgrupper med egna behov och önskemål. Detta ställer krav på branschen att känna igen de olika kundgrupperna och svara på deras olika behov. Den ökade användningen av Internet gör det lättare för kunderna att bekanta sig med resmålet på förhand och ordna resor på egen hand. Den ger även konsumenterna möjlighet att jämföra och dela med sig av sina resefarenheter via sociala medier. Det här är något som branschen bör ta i beaktande i marknadsföringen och i beredskapen att behandla kundrespons.

3.2 Centrala aktörer och planer inom turismen i Kvarkens skärgård

UNESCO:s (2001) fastslagna ramar för samarbete mellan världsnaturarven inom naturvård och hållbar turism fungerar som ett stöd i utvecklandet av turismen i världsarvet Kvarken. Världsarvskommitténs ramar skapades på grund av den ökade turismen i världsarven. Ramarna ska vara ett stöd i förvaltningen av arven så att det ska gå att dra fördel av turismen i strävan att uppnå målen för naturvård och hållbar utveckling på lång sikt.

Finlands turismstrategi 2020 (Valtakunnallinen matkailustrategiatyöryhmä 2006) skapar goda förutsättningar att utveckla världsarvet Kvarkens skärgård som ett nationellt och internationellt resmål. Den genomgående värderingen i den nationella turismstrategin är hållbar turism. Några sätt att utveckla turismen som nämns i strategin är att utveckla temabaserade produkter och tjänster, vilket passar utmärkt för Kvarken. En temabaserad produkthelhet i strategin är insjö- och kustkryssningar, fiske och båtuthyrning/paddling.

Naturturismplanen för Kvarkens skärgård är inte fristående från planeringen och utvecklingen av resten av världsarvsområdet och de omgivande områdena. Nedan följer en lista över viktiga lokala, regionala, landskapliga och nationella planer och dokument som har beaktats i denna plan. Planen stödjer sig på målsättningar och åtgärder som nämns i dokumenten.

- A Proposed Framework for the Development of Joint Cooperation on Nature Conservation and Sustainable Tourism at World Heritage Natural Sites (UNESCO 2001)
- Principer för hållbar naturturism i naturskyddsområden (Forststyrelsen 2004)
- Principer för skötseln och användningen av skyddsområden (Forststyrelsen 2010)
- Programmet för utveckling av rekreationen i det fria och naturturismen (Luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämistyöryhmä 2002)
- Finlands turismstrategi 2020 och åtgärdsprogram 2007–2013 (Valtakunnallinen matkailustrategiatyöryhmä 2006)
- Österbottens landskapsplanöversikt 2040 (Österbottens förbund 2010)
- Österbottens landskapsprogram 2011–2014 (Österbottens förbund 2011)
- Turismstrategi för landskapet Österbotten 2003–2006 (Österbottens förbund 2003)
- Informations- och marknadsföringsplan för världsarvet Kvarkens skärgård 2008 (Världsarvsdelegationens marknadsföringsgrupp för Kvarkens skärgård 2008)
- Marknadsföringsplan för världsarvet Kvarkens skärgård 2009–2020 (Världsarvsdelegationens marknadsföringsgrupp för Kvarkens skärgård 2009)
- Utveckling av kundbetjäning och guidning i världsarvet Kvarkens skärgård (Wallin 2010)
- Förvaltnings- och utvecklingsplan för världsarvet Kvarkens skärgård 2009–2020 (Forststyrelsen 2009)
- Besökarundersökning på världsarvet Kvarkens skärgård 2009 (Meriruoho 2010)
- Företagsundersökning i världsarvet Kvarkens skärgård 2009 (Sarlin & al. 2010)
- Vasa stads turismstrategi 2009–2015 (DesNetti Oy 2009)
- Björköby landskapsvårdsplan (Bonn 1998)

Världsarvet Kvarkens skärgård ligger i kommunerna Korsnäs, Malax, Korsholm, Vasa och Vörå (tabell 1). Kommunerna hör till Vasa ekonomiska region. Ungefär hälften av världsarvets totala areal förvaltas av staten och hälften ägs av privatpersoner, skifteslag, kommuner och företag. Största delen av områdena som ägs av staten är vattenområden och allt som allt är endast 1 % av världsarvets landområden i statens ägo. Det splittrade jordägandet skapar utmaningar då nya byggnader och leder ska byggas. Över hälften av området hör till nätverket Natura 2000 och 44 400 hektar (år 2008) är naturskyddsområden (Forststyrelsen 2009). Grundandet av skyddsområdena har varit en mödosam process. Å andra sidan har i synnerhet världsarvsstatusen ansetts vara en betydande regional resurs tack vare alla nya möjligheter den för med sig.

I kommunerna i världsarvsområdet finns totalt cirka 70 000 invånare och i själva världsarvet finns cirka 2 500 fast bosatta personer. Majoriteten av invånarna i Malax, Korsholm och Vörå har svenska som modersmål. Korsnäs kommun är enspråkigt svensk. Hittills har turismen haft en relativt liten betydelse för näringslivet utanför Vasa, men efter att området fick världsarvsstatus har turismen börjat öka i betydelse i skärgården. I tabell 1 finns allmänna uppgifter om världsarvet Kvarkens skärgård samlade.

Tabell 1. Grunduppgifter om världsarvet Kvarkens skärgård.

VÄRLDSARVET KVARKENS SKÄRGÅRD	
Grundad	2006
Läge	I landskapet Österbotten, i Korsnäs, Malax, Korsholms och Vörås kommuner samt Vasa stads skärgårdsområden
Världsarvets areal och ägarförhållanden	<ul style="list-style-type: none">– 194 400 hektar, varav 27 300 ha består av land– statens allmänna vattenområden 48 %, privata vattenområden 36 %, privata landområden 14 %, statens landområden 1 % och statens privata vattenområden 1 %– 5 600 holmar och skär– markarealen ökar med 100 hektar per år p.g.a. landhöjningen
Invånare	2 500
Bebyggda byar	Björköby, Köklot, Norra Vallgrund, Replot, Södra Vallgrund, Söderudden

I förvaltnings- och utvecklingsplanen för världsarvet Kvarkens skärgård beskrivs organiseringen av förvaltningen i världsarvet Kvarken (Forststyrelsen 2009). Miljöministeriet har gett Forststyrelsen i uppgift att samordna det regionala förvaltnings- och utvecklingsarbetet i världsarvet. I praktiken sköts uppgiften av Österbottens naturtjänster. Dessutom har en regional världsarvsdelegation för Kvarkens skärgård bildats. Delegationen har tre underordnade arbetsgrupper, varav arbetsgruppen för marknadsföring koncentrerar sig på världsarvets marknadsföring och på utveckling och ledning av turistnäringen. Arbetsgruppen består av världsarvsområdets kommuner, turistföretag, Österbottens Turism, Österbottens förbund, Vasaregionens Utveckling Ab (VASEK), Forststyrelsen, turistföreningen Replot-Björkö Turism rf och representanter från Replot skärgårds hembygdsförening.

Ledningsgruppen för Vasa turism består av företagen i Vasaregionen, Vasa stad och Korsholms kommun. Ledningsgruppen har en central roll i produktifieringen och marknadsföringen av turismen och i förverkligandet av Vasa stads turismstrategi. Österbottens Turism rf är en områdesorganisation inom turismmarknadsföring som ansvarar för marknadsföring, försäljning och utveckling av turismen i Österbotten. Föreningens verksamhetsområde omfattar ett betydligt större område än världsarvets influensområde. Föreningen har 22 medlemskommuner och -städer samt cirka 50 medlemsföretag och -organisationer. Vasaregionens Utveckling Ab samarbetar med näringslivet, kommunerna och med utbildningssektorn för att stärka regionens konkurrenskraft och stödja utvecklandet av turistföretagandet.

4 Världsarvet Kvarkens skärgård som resmål

Kvarkens skärgård är känd som ett område med starka skärgårdsbyar där det finns gott om fritidsbebyggelse och många utflyktsmål som är populära bland båtfolk. Trafikförbindelserna till Replot och Björkö förbättrades i och med att Replot bro öppnades år 1997. Bron är den längsta i Finland och den har blivit ett av områdets mest berömda landmärken. Det är 19 kilometer från Vasa centrum till bron. Den södra delen av världsarvet består av havsområden, ögrupper och öar. Det finns inga vägförbindelser till denna del av världsarvet (bild 1).

I den första workshopen 18.2.2010 i processen med att utarbeta en turismplan kartlades attraktionsfaktorerna i världsarvet Kvarkens skärgård. Sammanlagt 24 aktörer inom världsarvsområdet deltog i workshopen. Kartläggningen av attraktionsfaktorerna gjordes i fem smågrupper. Grupperna presenterade sina resultat för alla workshoppedeltagare. Nedan följer ett sammandrag av de turistmässiga attraktionsfaktorerna för Kvarkens skärgård deltagarna i workshopen kom fram till:

1. landskapet (nedan: Spår efter istiden)
2. naturen och kulturen (Livet i och ur havet)
3. aktiviteterna och servicen (Välbefinnande från naturen).

4.1 Spår efter istiden

Typiskt för naturen i Kvarken är den kontinuerliga landhöjningen, stenigheten, de många grynorna och de grunda havsvikarna. De geologiska processerna i Kvarken har pågått i miljontals år. Området har påverkats av de återkommande istiderna och de varma perioderna däremellan. Landskapet i Kvarkens skärgård har fått sin nuvarande form under den senaste istiden. I världsarvsområdet kan man mycket tydligt se hur istiderna har påverkat jordens natur och landskap.

Kvarkens skärgård är ett av Finlands nationallandskap. Skärgårdslandskapet fick sin form då inlandsisen tog med sig äldre jordarter och söndervittrat berg och blandade dem till moräner. Moränerna består av stenar i olika storlekar, grus, sand och lera. Smältvattnet från isen sorterade och förde sedan med sig en del av materialet och samlade det i olika skikt. Landhöjningen, strandlinjen som formats av vågorna och de långsamt växande myrområdena förändrar alltjämt områdets orörda naturlandskap. Människan, erosionen eller odlandet har inte påverkat de geologiska undervattensformationerna i någon större grad.

Landhöjningen förändrar hela tiden landskapet i världsarvet. Landhöjning sker då jordskorpan strävar efter att höja sig till sin ursprungliga höjd efter att den tjocka inlandsisen har förflyttat sig och trycket har lättat. I dagens läge är landhöjningshastigheten åtta millimeter per år, vilket innebär att världsarvets markareal växer med hundra hektar årligen. Den påtagliga förändringen i landskapet kan man se under en mansålder. I den mosaikaktiga skärgården stiger nya öar ur havet, öar växer samman, det bildas halvöar och havsvikar som blir till flador, glon, sjöar och våtmarker. I flador, dvs. små sjöar som har snörts av från havet till följd av landhöjningen (och hör ihop med havet via en eller flera smala kanaler) och glosjöar (till vilka havsvattnet endast når vid hård vind eller då det är högt vatten) ser man snabbt vilken inverkan landhöjningen har på djur- och växtlivet. Likaså erbjuder områdets platthet och landhöjningen utmärkta förhållanden för att våtmarker och myrar ska uppstå.

Ett annat särdrag i Kvarkens skärgård är olika typer av moränryggar, jämna moränområden, stora stenhällar och rikligt med flyttblock. I området förekommer tre slags moräner. De mest impone-

rande De Geer-landskapen med moräner som ligger intill varandra i samma riktning (s.k. tvättbrädesmoräner) finns i Björköby i Korsholm. Tvättbrädesmoränerna i Björköby och båthusen i Svedjehamn förekommer ofta bland omslagsbilderna på reklam och broschyrer om Kvarken. Vidsträckta områden med stenfält och stenblock kan ses i Bergös flacka skärgård. Landskapet i Valsörarna och Mickelsörarna domineras av kullmoräner och oregelbundna moränryggar. Dessutom kan man se små så kallade ”djävulsåkrar”, dvs. stenfält och grova stenblock som havets vågor, bränningar och isen fick bearbeta obehindrat eftersom de var de första som steg upp ur havet.

Kvarkens ljudlandskap fylls av fågelkvitter, mäsarnas skrån och tärnornas skrik, vattnets kluckande, stänkande vågor, dånet från ett stormande hav, vindens sus och vinande, bråkande får och ljudet av en båtmotor ute på fjärden. På vintern dånar det i isen och snön knarrar under vandrarens stövlar i det snövita landskapet. Den naturliga belysningen skapar skarpa kontraster och till de mest avlägsna områdena i skärgården når inte stadens ljus.

4.2 Livet i och ur havet

Kvarken har en rik och omväxlande natur. Den vanligaste strandtypen är stenig och blockrik moränstrand, men i området finns även sand-, grus- och klippstränder. Vegetationen bildar tydliga bälten som går från stranden mot de inre delarna av öarna. Öarna kantas ofta av ett havtorns- och gråalsbälte och därefter följer björkdominerad skog. I de mellersta delarna av de största öarna finns grandungar och hedar med ris och en. Området har även egenskaper som är typiska för gamla skogar. I Kvarken förekommer relikter från istiden bland annat ishavsgråsugga och vitmärta samt endemiska arter såsom gultåtel och ögontröst.

Kvarkens skärgård med sin flora och fauna har stor dragningskraft och utgör en utmärkt livsmiljö för bland annat havsfåglar. I området häckar bland annat havsörn, tobisgrissla, tordmule, bergand, svärta och silltrut. Dessutom flyttar miljontals fåglar via Kvarken varje vår och höst. Bland fiskarna är den viktigaste rariteten den utrotningshotade havslekande harren som veterligen inte förekommer någon annanstans i världen än i Kvarken och i Bottenviken. De djur som har dragningskraft är gråsälen och vikaren. Besökarna vill gärna få se dem i deras egen livsmiljö. Med sälar förknippas även säljaktstraditionen och produkter som gjorts av sälfett, olja och kött, vilket skapar möjligheter att skapa en produkt för turister av sälen.

Till den turistmässiga attraktionskraften i Kvarkens skärgård hör även naturens ostörda lugn, den ringa bebyggelsen, det öppna och karga landskapet, doften av salt havsvatten och de rena vattendragen. I skärgården blir man berörd av naturen. Årstiderna skapar kontraster och stämningar i skärgården och gör så att naturen ser olika ut hela tiden. Den karga och obebyggda skärgården berättar om den flera århundraden långa nära växelverkan mellan människa och natur.

Det har funnits bosättning året runt i Kvarkens skärgård ända sedan 1300-talet. Skärgårdsborna har livnärt sig på bland annat fiske, säljakt, jordbruk och skogsbruk. Senare har sjöfart, lotsväsendet och sjöbevakning varit viktiga sysselsättningar för skärgårdsborna. Numera arbetar många av invånarna i världsarvet Kvarken på fastlandet eller är pensionärer. Majoriteten av skärgårdsborna har svenska som modersmål och många byar har en egen dialekt. Detta kan ge finskspråkiga turister ett spännande intryck av att de har rest utomlands.

Sammanhållningen i skärgårdsbyarna är stark och byarna har ett aktivt föreningsliv. I de idylliska skärgårdsbyarna finns gott om ursprunglig byggnads- och hantverkstradition bevarad som berättar om områdets historia och kulturarv och ger besökarna en känsla av hur det var förr i tiden. Besökarna kan bland annat besöka hembygdsmuseerna på Björkö och Replot samt Granösunds fiskeläge i Södra Vallgrund. I Björköbys fiskehamn Svedjehamn finns ett gammalt salteri och ett museum, Salteriet. Inom världsarvets influensområde finns flera museer som berättar om områdets

maritima historia och traditioner (bl.a. Kvarkens båtmuseum i Åminne, Bergö hembygdsmuseum och Vasa sjömuseum). Museerna presenterar och bevarar skärgårdens kulturarv.

Björköby ligger mitt i världsarvsområdet och år 2000 utsågs byn till årets by. Statsrådet har valt byn som ett nationellt värdefullt landskapsområde. Byarna i världsarvet har för det mesta byggts nära en god hamnplats. I takt med landhöjningen har man blivit tvungen att flytta hamnarna närmare havet. I Björköby finns till exempel Bodbackens gamla fiskehamn som med sina båthus påminner besökarna om sjöfartens historia och den centrala roll sjöfarten spelade i bybornas liv. Under sommarmånaderna har man än i dag får ute på bete på öar och skär. Skogsbruket, höbärgningen och fåren har påverkat växtligheten och trädbeståndet på många ställen.

Kvarken har haft en betydande roll som Finlands port västerut under många skeden i vårt lands historia. Under den svenska tiden låg det på Björköbybornas ansvar att sköta postgången och transporten av ämbetsmän över Kvarken. Postroddstraditionen lever kvar än i dag via evenemanget Postrodden som arrangeras en gång om året. Under postrodden rör man med traditionella båtar mellan Björköby och Holmön på den svenska sidan. Två gånger har den ryska armén anfallit Sverige via Kvarken. Senare gick jägarnas etappväg över Kvarken och under första världskriget bedrevs välorganiserad människosmuggling över Kvarken. På den tiden tog sig unga män via Sverige för att skaffa sig en militär utbildning i Tyskland. Under vinterkriget exporterades livsmedel, kläder och krigsförnödenheter via isvägen mellan Umeå och Vasa.

Det finns många kulturhistoriskt värdefulla miljöer i världsarvsområdet. Museiverket har utsett bland annat Replot kyrkby, Björköby-Svedjehamn, Valsörarna, Norrskär, Ritgrund, Rönnskär och Strömmingsbådan till nationellt betydande kulturhistoriska miljöer. Värdefulla byggnader är kyrkor, bönehus, backstugor, lotsstugor, hamnarnas båthus, lador, fiskarbastur och fyrar. I samband med det årligen återkommande internationella musikevenemanget Korsholms musikfestspel ordnas kammarmusikkonserter i de traditionella byggnaderna.

Lotsstugorna och fyrarna har turismässig attraktionskraft i och med att de är en del av områdets sjöfartshistoria och traditioner. De traditionella byggnaderna berättar om hur man byggde förr i tiden och ändringar och reparationer som gjorts senare bygger vidare på byggnadens historia. Det finns många intressanta berättelser och personligheter i anknytning till byggnadernas användning och Kvarkens ortnamn som man kunde dra nytta av inom innehållsproduktionen för turismen.

Vid flera av platserna och byggnaderna som är sjöfartshistoriskt betydelsefulla kan man hitta spår av människornas tidigaste aktiviteter i området. Sådana platser är till exempel sjömännens övernattningsskydd och olika konstruktioner såsom jungfrudanser, ryssugnar, spisrösen, murar, båthamnar, kummel, båkar och kompassrosor. De flera hundra skeppsvraken som ligger på botten av Kvarken påminner om hur farlig sjöfarten i Kvarken är. Området har även kallats för fartygsgraven på grund av de förlista båtarna.

4.3 Välbefinnande från naturen

I Kvarkens skärgård kan man motionera i naturen och använda sig av tjänster som bygger på dragningskraften hos naturen och kulturen i området. Kvarkens grunda, fiskrika vatten skapar utmärkta förutsättningar för fisketurer. För resenärer som är intresserade av fiske finns utbildade fiskeguider och goda förhållanden för att pimpla, utöva drag- och flugfiske samt meta. Kvarken marknadsförs bland fisketurister som gäddornas paradis, ”pike paradise”. En lokal specialitet är strömmingsfiske från Replot bro.

Kvarkens utbud av turisttjänster samt områdets natur och kultur får många resenärer att komma till området för att få såväl fysiskt som psykiskt välbefinnande. Företagen som är verksamma inom världsarvets influensområde ordnar program för sina anställda för att upprätthålla och utveckla deras arbetsförmåga samt rekreation för sina gäster med hjälp av programserviceföretag. Av skärgårdens egna naturliga råvaror såsom fisk, får, bär och svamp trollar man fram läckra smakupplevelser åt resenärerna med närproducerad mat.

Ett sätt att bekanta sig med Kvarkens skärgård och dess särdrag är att göra en kryssning från till exempel Svedjehamn, Fjärdsjärn vid Replot bro, Bergö, inre hamnen i Vasa eller Västerö i Maxmo. Ett alternativt sätt att bekanta sig med skärgården är att segla eller ro med en postbåt som byggts enligt traditionell modell. Kryssningarna skräddarsys på begäran för grupper enligt kundens önskemål. Till kryssningar och utflykter är det möjligt att boka en världsarvsguide som berättar om världsarvets grundande, nutiden och om områdets historia.

Kvarkens skyddade havsvikar, sund, steniga flador och grunda stränder erbjuder unika förhållanden för paddling. En paddlingsutflykt passar såväl nybörjare som mera erfarna paddlare som sätter kurs på yttre skärgården. På vintern kan man åka långfärdsskridskor, sparkstötting och skida på isen i skärgården till öar och skär. Även fågelskådning och naturfotografering är populära motionsformer i naturen.

De enorma flyttstensblocken har inspirerat besökare att utöva bouldering, dvs. klättring utan säkerhetslina. Världsarvets naturstigar, vandringsleder och eldplatserna invid dem, båthamnar och byggnader erbjuder utflyktsmöjligheter för både självständiga vandrare, båtfarare och programserviceföretagens kunder. Det går att kombinera utflykterna och vandringarna med guidning eller varför inte med en slingrande båtfärd från Svedjehamn med en lokal båtförare. I världsarvsområdet finns geocatcher i hål och fördjupningar mellan stenar som ”skattsökare” och vänner av grenen letterboxing (påminner om geocaching) kan leta efter med hjälp av sina GPS-mottagare.

5 Turismens nuvarande tillstånd

5.1 Efterfrågan

År 2009 påbörjades en systematisk besökaruppföljning i världsarvet Kvarkens skärgård. I projektet ingår en kontinuerlig uppföljning av besökarantalet och besökarundersökningar. Världsarvsområdet besöktes uppskattningsvis 338 000 gånger år 2010 (tabell 2). I detta sammanhang avser en gång ett besök i världsarvsområdet av personer som inte är fast bosatta eller arbetar i området. ELY-centralen i Södra Österbottens uppgifter om trafikmängden vid Replot bro, resultaten av destinationsundersökningen som genomfördes 2006 bland fordonsförare som åkte över Replot bro samt resultaten av persontrafikundersökningen (Henkilöliikennetutkimus 2004–2005) har använts som hjälp vid fastställandet av antalet besök i världsarvsområdet. En separat uppskattning har gjorts av antalet besökare som kommit till världsarvsområdet någon annan väg än via Replot bro. Uppgifterna i detta kapitel bygger på besökarundersökningen (n=274) som genomfördes 2009 (Meriruoho 2010) och företagsundersökningen (n=33) (Sarlin & al. 2010).

Största delen av besökarna i världsarvet Kvarkens skärgård är 55–64 år gamla. Kvinnorna är i snitt något yngre än männen. De flesta inhemska besökare som kommer till världsarvsområdet kommer från Vasa och Korsholm, men en betydande mängd kommer även från andra delar av Österbotten och från huvudstadsregionen. En tredjedel av alla besökare kommer från kommunerna i världsarvsområdet. Största delen av besökarna är finländare, vilket även märks i företagets kundkrets. Utländska besökare kommer till området både på eget initiativ och som gäster till industriföretagen i närområdet. Viktiga kunder för turistföretagen är de närliggande industriföretagens gäster och kunder. Vid sidan av sammanträden och affärsuppgörelser ordnas ledda aktiviteter och måltider i skärgården för dem.

Majoriteten av de utländska turisterna är svenskar och tyskar. I synnerhet antalet företagskunder från Sydostasien och Indien samt olika myndighetsgrupper och kundgrupper som består av offentliga organisationer har ökat tack vare världsarvsstatusen. På sommaren under semestertid består kundkretsen hos turistföretagen i världsarvet främst av privatkunder, medan den om våren och hösten främst består av företagskunder och organisationer. Sommaren är den livligaste tiden för turismen, medan det på vintern i allmänhet är relativt lugnt i turistföretagen.

De viktigaste faktorerna för besökare som kommer till världsarvet Kvarkens skärgård är att få se och uppleva landskapet och naturen, umgås med resällskapet samt koppla av. Det är viktigt att få njuta av naturens lugn och semestra tillsammans med familjen utan stress. De populäraste aktiviteterna bland besökarna är promenader och att iaktta naturen. Andra omtyckta aktiviteter är att besöka ett kafé eller en kiosk, bekanta sig med kulturarvet och världsarvet samt att åka båt. För 41 % av besökarna var världsarvsområdet resans enda och viktigaste mål och över hälften av besökarna hade besökt området tidigare.

Besöken i världsarvet är mycket korta och varar i snitt endast några timmar. 70 % av besökarna besöker området dagtid. De populäraste övernattningsformerna är båt och egen stuga. Besökarna övernattar i medeltal nio dygn per besök. Företagskunder övernattar sällan i världsarvet, det vanliga är att de åker in till Vasa centrum till kvällen och övernattar där på hotell.

I besökarundersökningen om världsarvsområdet fastställdes besökarnas belåtenhetsindex till 3,99 på en skala mellan ett och fem där ett stod för mycket dåligt och fem för mycket bra. Granskad enligt delområde var besökarnas belåtenhet med servicen 3,63, med miljöfaktorer 4,04, förväntningar på naturområdet, leder, aktiviteter och världsarvet 4,03 och terrängen och störande faktorer i anknytning till andra besökare 4,49. I det stora hela gav besökarna ett gott betyg åt naturområdet, men de upplevde att servicen, aktiviteterna, lederna och friluftsanordningarna ännu kunde förbättra

ras. Jämfört med till exempel de flesta nationalparker i Finland finns det ännu mycket att förbättra då det gäller besökarnas belåtenhet med service, aktiviteter, leder och friluftsanordningar för att besökarna ska kunna få positiva natur- och kulturupplevelser i området och lära sig något om världsarvsstatusen. Besökarna önskade sig framför allt förbättringar i ledernas säkerhet, skyltar och framkomlighet samt offentliga toaletter, avfallshantering och tillhandahållande av ved.

Tabell 2. Uppgifter som beskriver besökarna i och användningen av världsarvet Kvarkens skärgård. Källor: Meri-ruoho 2010, Forststyrelsens kunddatabas ASTA och Sarlin & al. 2010.

Besökar- och företagsundersökning 2009			Antal besök 2010	338 000
Inhemska besökare (%)	91 %	Dagsbesökare	Andel av alla besökare (%)	Besökets längd i snitt (h)
			70 %	3 h
Utländska besökare (%)	9 %	Övernattande	Andel av alla besökare (%)	Besökets längd i snitt (dgn)
			30 %	9 dgn
Besökarnas penninganvändning i snitt		89 €/besök	Användarbelåtenhet (skala: 1 = mycket missnöjd, 5 = mycket nöjd) – besökarnas belåtenhet 3,99 (2009) – företagens belåtenhet med servicen 3,57 (2009)	

5.2 Utbud

Uppgifterna i detta kapitel bygger på företagsundersökningen i världsarvet Kvarkens skärgård som genomfördes 2009 (Sarlin & al. 2010) såvida inget annat anges. Turistföretagen som är verksamma i världsarvsområdet är i genomsnitt små. I området finns många nya mikroföretag som sysselsätter en person. Företagen har nyligen inlett sin verksamhet och verksamheten har ännu inte utvecklats fullt ut. Turismen är ofta en binäring till exempel vid sidan om tjänstearbete eller fiske.

Turismen i Kvarken är säsongsbetonad. Sommaren är den livligaste tiden för turismen, men på våren och hösten sysselsätter företagskunder turistföretagen. De vanligaste aktiviteterna som företagen erbjuder är att bekanta sig med världsarvet, vandring, fiske, rekreations- och utbildningsdagar för företag (bl.a. UUA-verksamhet) samt charterbåtstrafik. Ofta skräddarsys produkterna enligt kundens behov. Varje år har aktivitetsutbudet i världsarvsområdet ökat. I området finns 12 verksamma certifierade världsarvs guider. De senaste åren har intresset för världsarvskryssningar till Valsörarna och Mickelsörarna ökat.

I världsarvsområdet finns ett tjugotal företag inom restaurangbranschen, varav en del även har konferensrum att erbjuda. Turisttjänsterna i Kvarkens skärgård tar även stöd av Vasas och de omgivande kommunernas övernattningskapacitet och trafikförbindelser. Uppgifter om inkvarteringsföretag och bäddplatser presenteras i tabell 3. Exakta statistiska data om konferenslokalernas kundplatser, övernattningsdygn, förplägnadsrörelsernas antal och deras kundplatser i världsarvsområdet finns tyvärr inte att tillgå bland annat på grund av serviceutbudets småskalighet och bristfällig registerföring. Det är viktigt att statistikföringen uppdateras för att utbudets utveckling ska kunna följas upp.

Replot gästhamn är en viktig hamn och ett serviceställe för båtlag som kommer till området. Än så länge är denna hamn världsarvsområdets enda officiella gästhamn. Det finns även 12 andra utflyktshamnar som står till båtfolkets förfogande. Dessa hamnar drivs av statliga inrättningar, Håll Skärgården Ren rf och båtklubbar. I närheten av byarna finns dessutom båthamnar som upprätthålls av kommunerna, skifteslagen och byarna och i anslutning till dem finns ofta en badstrand, ett sommarkafé eller en -kiosk.

Företagens verksamhet i områden som sköts och förvaltas av Forststyrelsen grundar sig på ett samarbetsavtal mellan företaget och Forststyrelsen. I samarbetsavtalet avtalas bland annat om användningen av leder och friluftsanordningar för turismändamål. Användningen av servicestrukturen styrs så att användningen medför så liten olägenhet som möjligt för naturen och de som kopplar av i naturen. Den som vill röra sig i naturen hänvisas till stigar och vill man utöva olika slags aktiviteter i naturen tillsammans med andra är man hänvisad till leder och utflyktsmål. Vid användningen av vissa naturvärdemässigt känsliga platser för turismändamål såsom Norrskär och Storskär bör man vara försiktig. Användningen av dessa platser riktar sig främst till små guidegrupper. Samarbetsföretagen får regelbundet ge respons och en gång per år ordnas ett samarbetsmöte under vilket de frågor och önskemål som kommit fram i responsen diskuteras. På liknande sätt beaktas den respons som kontinuerligt samlats in av kunderna i planeringen och ledningen av naturturismen och rekreationen i det fria.

I världsarvsområdet finns sammanlagt 40 kilometer markerade vandringsleder och naturstigar. För underhållet av dessa svarar i regel Forststyrelsens naturtjänster (tabell 4). Företag och privatkunder kan även hyra stugor och naturstationer (tabell 3). I anslutning till naturstationerna, Sommarö fortområde, Ritgrund och Valsörarnas nedlagda sjöbevakningsstation finns bryggor att fästa båtar i utan extra kostnad. Företagarna använder för det mesta stugorna och naturstationerna och den omgivande naturen som bas för guidevandringar, fisketurer och UUA-verksamhet. De har även använts som utflyktsmål för skolor, som bas för naturläger och till olika utbildningsändamål. Mickelsörarnas naturstation har hyrts ut under sommarmånaderna till en företagare som har erbjudit kafé-, bastu- och inkvarteringsservice i stationen. Användningen av naturstationerna och stugorna för turistföretagens behov har hittills varit relativt liten med undantag av Björkörens stuga och Sommarös vaktstuga som används på somrarna. I en bedömning av fastigheternas skick konstaterades betydande brister i byggnaderna vid Molpehällorna, Mickelsörarna och Valsörarnas före detta sjöbevakningsstation, Rönnskärs lotsstation och Sommarö vaktstuga (FinnEnergia Oy 2010). Med undantag av Sommarö vaktstuga konstaterades tecken på fuktskador som måste åtgärdas i stationerna. En del av utrymmena i byggnaderna passar endast som lager och för en del utrymmen har livslängden redan gått ut eller håller på att gå ut.

Enligt företagsundersökningen i världsarvet Kvarkens skärgård 2009 (Sarlin & al. 2010) fungerade världsarvsstatusen som en betydande turistmässig attraktionsfaktor för området och att bekanta sig med den ansågs vara en av de viktigaste aktiviteterna. Det finns ännu outnyttjade möjligheter till exempel då det gäller innehållsproduktionen för aktiviteter och rekreation i naturen. Om man berättar om världsarvsstatusen till exempel i form av historier skapas mervärde åt aktiviteterna som erbjuds. Klara utvecklingsbehov i världsarvsområdets turismutbud finns bland annat i vandringsledernas och friluftsanordningars kvalitet och säkerhet, paketering av tjänster samt försäljning och marknadsföring av produkter via enhetliga distributions- och försäljningskanaler (se även Mononen & Smeds 2010). Vandringslederna är i behov av regelbundna underhåll och reparationer än i dagens läge. Företagarna önskar sig fungerande landstigningsmöjligheter till området samt att behoven hos rörelsehindrade och estetiska värden beaktas då nya leder och friluftsanordningar byggs i terrängen. Likaledes önskar man sig mer serviceutrustning som stödjer turismen och fler friluftsanordningarna i terrängen och i byarna.

Tabell 3. Serviceutbudet i Kvarkens skärgård.

Tjänster	
Inkvarteringservice	I världsarvsområdet: 11 inkvarteringsrörelser (främst stugor och bondgårdsboende), 140 bäddplatser I kommunerna i världsarvsområdet: 30 inkvarteringsföretag, 10 hotell i Vasa och 1 i Korsholm 2 955 bäddplatser, varav 2 079 i Vasa (Källa: Österbottens Turism och Vasa stad) Registrerade övernattningar 404 034 i Österbotten år 2009, varav 277 735 i Vasa (Källa: Statistikcentralen 2010)
Naturstationer och hyresstugor	<p>Mickelsörarnas naturstation på somrarna har Café Kummelskär öppet i stationen bastu för 5 personer, 20 bäddplatser, konferensrum för 20 personer, brygga med 10 båtplatser</p> <p>Molpehällornas naturstation 20 bäddplatser, 7 sovrum, konferensrum för 15 personer, kök, bastu för 3 personer, brygga med 8 båtplatser</p> <p>Rönnskärs naturstation bastu för 5 personer, 2 inkvarteringsbyggnader, 28 bäddplatser, matsal och konferensrum för 20 personer, eldplats, brygga med 16 båtplatser</p> <p>Vaktstugan på Sommarö fortområde 12 bäddplatser, kök, bastu för 3 personer, brygga med 5 båtplatser</p> <p>Björkörens stuga 8 bäddplatser, kök, bastu för 5 personer, brygga, eldplats</p> <p>Wargis stuga 5 bäddplatser i form av britsar</p>
Turistföretagande i skyddsområdena	23 samarbetsföretag (2010) Guidade utflykter, vandringar, fisketurer, UUA-verksamhet, kryssningar
Kvarkens världsarvs guider	12 certifierade guider

Tabell 4. Vandringsleder och friluftsanordningar i världsarvet Kvarkens skärgård och dess omgivning.

Leder	Längd	Service och friluftsanordningar
Naturstigen Bodvattnet runt	4 km	utsiktstornet Saltkaret, 700 m av stigen är handikappanpassad, ett bord med bänkar, museum, sommarkafé Salteriet
Björkö-Panike-vandringsled	13 km	2 eldplatser med vindskydd (på Slåttskär och Långgrundet), 4 bord med bänkar
Granö vandringsled	7 km	1 grillkåta, 1 rasplats med bord och bänkar
Kikanbergets naturstig	0,4 km	brygga, bord med bänkar, (kafé/ restaurang och beställningsrestaurang i närheten)
Mickelsörarnas naturstig	1 km	brygga, vindskydd, eldplats
Molpehällornas naturstig	1,6 km	brygga, eldplats, ett bord med bänkar, vippfyr
Sommarö fortområdes nätverk av stigar	4,3 km	2 eldplatser, vindskydd, brygga, 2 bord med bänkar
Storskärets naturstig	1 km	
Valsörarnas naturstig (Kärleksstigen)	2,5 km	2 eldplatser, 3 bryggor
Västerö vandringsled	10,7 km	4 eldplatser, 4 bord med bänkar, 2 ödestugor 2 campingområden
Wargis naturstig	0,8 km	vindskydd, eldplats, ett bord med bänkar, brygga
Öjens naturstig	4,5	1 rastplats, bord och bänkar

Effekterna av besökarnas penninganvändning på lokalekonomin i världsarvsområdet har beräknats uppgå till 20,9 miljoner euro och 250 årsverken år 2010 (tabell 5). Verkningarna i fråga om intäkter från de besökare för vilka världsarvsområdet utgjorde resans enda och viktigaste mål uppgick år 2010 till 4,9 miljoner euro och effekterna på sysselsättningen var 57 årsverken (tabell 6). Dessa effekter riktar sig i sin helhet till kommunerna i världsarvsområdet. Närmare uppgifter om besökarnas inverkan på den lokala ekonomin inklusive analys och metoder beskrivs i Kvarrens besökarundersökning (Meriruoho 2010).

Tabell 5. Besökarnas penninganvändning i världsarvet Kvarrens skärgård och dess inverkan på den lokala ekonomin enligt utgiftsgrupp år 2010.

Utgiftsgrupp	Penninganvändning/ besökare (€, inkl. moms)	Inkomsteffekt (€, exkl. moms)	Sysselsättningseffekt (årsv.)
Bränsleköp och andra inköp i servicestationer ¹	18,75	395 936	6
Utgifter för resor med lokaltrafik ²	0,60	186 259	2
Mat- och övriga detaljhandelsinköp	43,43	4 025 231	65
Inköp på kaféer eller restauranger	14,57	3 846 082	70
Logi	6,03	1 878 679	34
Programservice ³	3,89	1 212 610	13
Övriga utgifter ⁴	2,01	529 266	8
Direkta effekter totalt		12 074 064	198
Indirekta effekter		8 782 040	53
Totala effekter		20 856 104	250

¹ Bränsleinköp och andra inköp i servicestationer

² Kostnader för lokala resor såsom buss- och taxiresor

³ Program- och rekreationstjänster, t.ex. guidade utflykter, inträde till evenemang och utställningar

⁴ Övriga utgifter, t.ex. fiske-, jakt- eller snöskotertillstånd, hyra för utrustning

Tabell 6. Besökarnas penninganvändning i världsarvet Kvarrens skärgård och dess inverkan på den lokala ekonomin enligt resmålsbeslut år 2010.

Utgiftsgrupp	Viktigaste målet n = 96		Ett av flera mål n = 87		Oplanerat mål n = 43		Totalt n = 226	
	Inkomsteffekt (€, exkl. moms)	Sysselsättningseffekt (årsv.)	Sysselsättningseffekt (€, exkl. moms)	Sysselsättningseffekt (årsv.)	Sysselsättningseffekt (€, exkl. moms)	Sysselsättningseffekt (årsv.)	Sysselsättningseffekt (€, exkl. moms)	Sysselsättningseffekt (årsv.)
Inköp i servicestationer ¹	92 397	1,5	115 426	1,9	53 213	0,9	261 036	4,2
Lokaltrafik ²	70 258	0,7	87 478	0,9	30 996	0,3	188 732	2,0
Matinköp och övriga detaljhandelsinköp	595 664	9,6	623 202	10,0	390 778	6,3	1 609 644	25,9
Kafé och restaurang	935 055	16,9	1 512 050	27,3	854 368	15,4	3 301 473	59,7
Logi	503 514	9,1	873 859	15,8	491 804	8,9	1 869 177	33,8
Programservice ³	650 228	6,8	99 073	1,0	410 525	4,3	1 159 826	12,2
Övriga utgifter ⁴	32 119	0,5	107 064	1,7	46 719	0,7	185 901	3,0
Direkta effekter totalt	2 879 235	45	3 418 152	59	2 278 403	37	8 575 789	141
Indirekta effekter	2 055 754	12	2 598 529	16	1 668 336	10	6 322 619	38
Totala effekter⁵	4 934 990	57	6 016 681	74	3 946 738	47	14 898 408	179

¹ Bränsleinköp och andra inköp i servicestationer

² Kostnader för lokala resor såsom buss- och taxiresor

³ Program- och rekreationstjänster, t.ex. guidade utflykter, inträde till evenemang och utställningar

⁴ Övriga utgifter, t.ex. fiske-, jakt- eller snöskotertillstånd, hyra för utrustning

⁵ Då effekterna granskas enligt besökarsegment varierar de totala effekterna i förhållande till det osegmenterade materialet. Detta beror på variation i antalet svar som finns att tillgå.

5.3 Kommunikation och marknadsföring

I kommunikationen inom världsarvsområdet förverkligas de målsättningar och åtgärder som fastställts i förvaltnings- och utvecklingsplanen (Forststyrelsen 2009) och i marknadsföringsplanen (Världsarvsdelegationens marknadsföringsgrupp för Kvarkens skärgård 2009). Kommunikationen och marknadsföringen i Kvarkens skärgård sköts i samråd med olika aktörer. Forststyrelsen följer Forststyrelsens naturtjänsters kommunikationsprogram och anvisningar för partnerkommunikation i världsarvsområdet. Målsättningen är att öka besökarnas kännedom om världsarvsstatusen och att alla samarbetspartner informerar om ansvarsfullt friluftsliv, utflyktsmöjligheter och regler på ett enhetligt sätt. För att säkerställa kommunikationens riktighet är samarbete mellan aktörerna av största vikt. De viktigaste samarbetspartnerna i världsarvsområdets kommunikation och marknadsföring är:

- Österbottens Turism
- världsarvskommuner
- Forststyrelsen, naturtjänster
- ledningsgruppen för Vasa turism
- turistföretag.

Det viktigaste kundservicestället för världsarvet Kvarkens skärgård är Terranova – Kvarkens naturcentrum som ligger i centrum av Vasa. Andra serviceställen är Vasa stads turistbyrå, informationsstugan Havets hus, Molpe informationsställe i Strand Gummans Hantverk och Grönsakers lokaler och informationsstället i Bergös före detta kommunhus. Dessutom presenteras och marknadsförs världsarvsområdet på flera webbplatser som upprätthålls av olika aktörer (se tabell 7).

Broschyrer, kartor och marknadsföringsmaterial om världsarvet produceras bland annat i projektet Land of the Rising Stones II av Österbottens Turism, i Kvarkenrådets projekt Världsarv i samverkan – 63 grader Nord (VIS 63°N) och på initiativ av Forststyrelsen och GTK. Det finns även rollups, tavlor i terrängen och broschyrställ för världsarvsområdet. För att informera om aktuella evenemang använder man sig av lokala medier, webbtjänsterna kvarken.fi och utinaturen.fi samt Facebook. Dessutom främjas kännedomen om världsarvet Kvarken genom världsarvsdagarna som ordnas varje sommar i samarbete med lokala intressentgrupper och företag.

Det är i huvudsak Österbottens Turism som ansvarar för den samfällda marknadsföringen och försäljningen i världsarvet Kvarkens skärgård. Marknadsföringsåtgärderna har genomförts och planerats med hjälp av de EU-finansierade projekten Land of the Rising Stones I (2008–2009) och II (2010–2011). Projektet marknadsför resmålet på mässor och i workshopar för turistbranschen. I projektet produceras marknadsföringsmaterial, ordnas presentationsresor för medierna samt koordineras världsarvsområdets marknadsföringsåtgärder. Projektets mål är att utveckla den samfällda marknadsföringen i samarbete med turistföretagen och arbetsgruppen för marknadsföring inom världsarvsdelegationen. I regionen pågår även andra utvecklingsprojekt inom turismen, såsom projektet Kvarken Fishing (2009–2011) inom fisketurismen, projektet Visit Kvarken (2008–2011) som fokuserar på produktutveckling och utvecklingsprojektet Res och åt (2008–2011) inom matturismen.

En egen logo och anvisningar för hur den får användas har utformats för världsarvet Kvarken. Världsarvets samarbetspartner och företagare får använda logon kostnadsfritt genom att anhänga om användarrätt från världsarvsdelegationen och ingå avtal om dess användning. UNESCO:s officiella världsarvslogo får inte användas i kommersiella sammanhang.

Vägs skyltningen till utflyktsmålen i Kvarkens skärgård har förbättrats genom Forststyrelsens projekt Feniks III (2008–2010). Det finns ännu brister i guidningen och vägledningen av besökare i världsarvsområdet. Till exempel finns inga skyltar eller broschyrer om världsarvet på Vasas mest centrala service- och trafikstationer.

Enligt besökarundersökningen om världsarvet (Meriruoho 2010) får var tredje besökare information om området via broschyrer eller guider. Nästan lika många (31 %) har hört om området av vänner, bekanta eller släktingar. Även tv- och radioprogram samt tidningsartiklar (24 %) fungerar som viktiga kommunikationsmedier. Mera sällan händer det att besökarna letar efter information på nätet, från företagen i området eller från böcker och kartor. Informationsmaterialets kvalitet ansågs i medeltal vara ganska bra.

Enligt företagsundersökningen i världsarvet (Sarlin & al. 2010) är de viktigaste informationskällorna om världsarvet för områdets företagare webbtjänsten Utinaturen.fi, broschyrer och guider samt webbplatsen Kvarken.fi. Broschyrer och annat tryckt material och webbtjänsten Utinaturen.fi ansågs vara mest nyttiga vad gäller informationsinnehållet. Information kan fås från onödigt många olika källor. Väderbeständiga paddlings- och vandringskartor som kan delas ut till kunderna stod på företagarnas önskelista. Ett annat önskemål var att elektroniskt bild- och videomaterial som presenterar området samt broschyrer om världsarvets programservice ska införskaffas till regionens inkvarteringsrörelser. Världsarvets produkter borde säljas, marknadsföras och förmedlas i kundserviceställena samt via ett elektroniskt försäljnings- och bokningssystem.

Tabell 7. Världsarvet Kvarkens kanaler för kommunikation och marknadsföring.

Serviceställen: Terranova, Havets hus, Vasa stads turistbyrå, Molpe, Bergö	I Terranova finns en utställning, guidning och audiovisuella presentationer. Vasa stads turistbyrå sköter om försäljningen av turisttjänster. I Havets husstugan, Molpe och Bergös f.d. kommunhus finns kundrådgivning och broschyrer.
Webbplatser: – kvarken.fi – utinaturen.fi/kvarken – osterbottenturism.fi/kvarken – kvarkenfishing.fi – kvarkenguide.org – miljo.fi/lసు/varldsarvkvarken – terranova.vaasa.fi – utflyktskarta.fi	Webbplatsen kvarken.fi koncentrerar sig på att förmedla naturvetenskaplig och kulturhistorisk information om världsarvet Kvarkens skärgård, att presentera utflyktsmöjligheter och att informera om aktuella ärenden i världsarvsområdet. På webbplatsen finns ett bildgalleri och en extranet-tjänst för administrativ kommunikation. Nättjänsten utinaturen.fi är en nationell webbplats som presenterar utflyktsmål och informerar om deras tjänster och aktiviteter i naturen. Information om vandringsleder och friluftsanordningar finns även i karttjänsten utflyktskarta.fi Marknadsföringsmaterial för turistnäringen i världsarvet Kvarken finns samlat under Österbottens turismportal och information om fisketurism finns på webbplatsen kvarkenfishing.fi Andra webbplatser som presenterar världsarvet Kvarkens skärgård är www.miljo.fi/lసు/varldsarvkvarken som upprätthålls av ELY-centralen i Södra Österbotten, Kvarkenrådet upprätthåller webbplatsen kvarkenguide.org.
Broschyrer och övriga publikationer	Besöksguide, områdesbroschyr, broschyren Kryssningar och utfärder 2010, Paddla i Kvarken-karta, GTK:s områdeskarta, broschyrerna Höga Kusten/Kvarkens skärgård, boken Ekot från istiden, rollups, presentationspärm över utflyktsmålen
Informationsställ	12 st. i serviceställen och företag
Informationstavlor i terrängen	30 informationstavlor i terrängen vid de viktigaste infartshamnarna och besöksmålen
Sociala medier	Facebook: Merenkurkun saaristo
Kvarkens världsarvslogo	35 företag och organisationer har rätt att använda logon (år 2010)
Evenemang år 2010 och information om dem	Världsarvsdagarna Postrodden Korsholms musikfestspel Friluftsdag 2 gånger per år Vildblommornas dag firas i Norden Sommarsångsöppning på Mickelsörarnas naturstation Gårdstalko vid Rönnskärs naturstation

5.4 SWOT – styrkor och möjligheter

Efter att ha sett på världsarvsturismens nuvarande tillstånd och fastställt attraktionsfaktorer ansåg vi det nödvändigt att granska styrkor, svagheter, möjligheter och hot hos världsarvets turism. Materialet för SWOT-analysen av turismen i världsarvsområdet (tabell 8) behandlades i en strategiworkshop 19.4.2010. I workshopen deltog 22 personer som representerade områdets företag, föreningar och den offentliga sektorn.

Tabell 8. Fyrfältsanalys av styrkor, svagheter, möjligheter och hot hos turismen i världsarvet Kvarkens skärgård.

<p>STYRKOR:</p> <ul style="list-style-type: none"> – UNESCO:s världsarv som varumärke – enhetlig världsarvslogo för Kvarken – naturen, kulturen och landskapen är en rikedom och något unikt – aktiv byaverksamhet – rik berättelsetradition – certifierade världsarvs guider – Vasas goda tillgänglighet – nyhetsvärde som resmål på turistmarknaden – etablerad kundkrets – turismens småskalighet och närturism – nordisk samarbetskultur 	<p>SVAGHETER:</p> <ul style="list-style-type: none"> – tidsbegränsning för utvecklingen och marknadsföringen av turismen – bristfällig koordinering av turismsamarbetet – nätverkanter och samarbetet mellan turistföretag och -aktörer söker ännu sina former – det är svårt för kunderna att köpa turisttjänster – området är okänt – begränsad inkvarterings- och sjötransportkapacitet – turistnäringen är ny och småskalig – turismen är säsongsbetonad, tjänsterna är beroende av vädret och företaget – yttre skärgårdens tillgänglighet, dåligt med kollektivtrafikförbindelser till världsarvsområdet – få friluftsanordningar, leder och tjänster med ojämn kvalitet
<p>MÖJLIGHETER:</p> <ul style="list-style-type: none"> – tätare samarbete och nätverk – utveckla turismen till en åretruntverksamhet (vinter) – utveckla nya produkter såsom tystnadsprodukter, fotograferings- och konstläger, bärplocknings-, svampplocknings-, fiske- och sälprogram samt lägerskolor – utveckla turismen i de före detta sjöbevaknings- och lotsstationerna – anläggande internationella flygförbindelser till Vasa – byggandet av Havets hus – föra fram världsarvsstatusen mera – paket med produkter och tjänster för turister – regelbundet program för personer som reser på egen hand – samarbete med Höga Kusten 	<p>HOT:</p> <ul style="list-style-type: none"> – avsaknaden av en gemensam strategisk avsikt och oklara roller bland aktörerna – markanvändningslösningar som hotar eller försvagar världsarvsstatusen – turismens efterfrågan överskrider dess bärkraft – turisttjänsternas lokala förankring och äkthet försvagas – världsarvskommunerna behandlas ojämnt – otillräckligt beaktande av lokalbefolkningen i planeringen – attityden gentemot världsarvet förändras och blir negativ – misslyckad samordning av markanvändningsbeslut

Starka konkurrensfördelar, bör bevaras

Trumfkortet för turismen i världsarvet Kvarkens skärgård är rikedomen och unikheten hos natur-, kultur-, och landskapselementen. Konkurrensfördelar för turismen i världsarvet i förhållande till övriga natur- och kulturresmål är den levande skärgårdskulturen, den aktiva byaverksamheten och den rika berättelsetraditionen. Av dessa går det att skapa äkta, originella och lokala produkter och tjänster.

Världsarvsstatusen är ett internationellt varumärke som ökar områdets dragningskraft och trovärdighet på ett internationellt plan. Jämfört med Finlands övriga världsarv har Kvarkens skärgård en enhetlig logo som stödjer turisttjänsternas höga kvalitet och certifierade, kunniga världsarvs guider. Vasas tillgänglighet är mycket god med många olika kommunikationsmedel, vilket innebär att världsarvet är enkelt att nå för såväl inhemska som utländska besökare. Österbotten och Kvarken har starka samarbetstraditioner med Höga Kusten och Norden, vilket har skapat en stark nordisk samarbetskultur i området.

Kvarkens skärgård har nyhetsvärde som resmål på turistmarknaden för resenärer som redan har sett mycket och vill uppleva lugnet i naturen, bekanta sig med den lokala kulturen och delta i natur- och kulturevenemang. Turismen i världsarvsområdet får sin dragningskraft och styrka från den lokala förankringen, småskaligheten och originaliteten. Kvarkens skärgård har redan en trogen, regelbunden kundkrets och skärgården har långa traditioner som båt- och rekreationsområde bland invånarna i närområdet. Kvarkens skärgård har potential att utvecklas till ett än mer betydande resmål för närturism för såväl barnfamiljer, turister som reser på egen hand som lokala företag som tar med sig sina gäster och anställda till området i rekreationssyfte.

Bör utvecklas, förstärkas

Faktorer som bör utvecklas i världsarvet Kvarken är att kännedomen om resmålet bör förbättras, turismen bör utvecklas till en åretruntverksamhet och samarbetet fördjupas. Turisttjänsterna i världsarvet utvecklas utgående från det lokala, småskaligheten, naturelementen, byaverksamheten och den rika berättelsetraditionen. Med tanke på åretruntverksamheten måste det nuvarande utbudet och tjänsternas kvalitet förbättras ytterligare. Tjänsterna ses över och förstärks så att de kan ordnas oavsett vilket väder det är. Besökarnas kännedom om världsarvsstatusen förbättras genom att de får information om världsarvet före, under och efter besöket. I och med att turistnäringen är ny och en bisyssla för många av företagen understöds deras affärskompetens inom turism.

Tillgängligheten i den yttre skärgården förbättras och kollektivtrafikförbindelserna till världsarvsområdet utökas. Genom att förbättra servicekedjan och göra försäljnings- och distributionskanalerna enhetligare blir det lättare för kunderna att köpa tjänster och hitta information. Samarbetet och nätverkanter mellan aktörer och företagare inom turismen förstärks för att skapa fungerande servicekedjor och paketerade produkter för kunderna. Betydelsen av ett fungerande samarbete mellan aktörerna inom turismen betonas i synnerhet om marknadsföringen och utvecklingen av världsarvet även framöver kommer att skötas med tidsbegränsade resurser och utan en sammanförande aktör. De olika aktörernas roller och ansvar görs tydligare.

Bör ses upp med, vändas till något positivt

Faran med den nuvarande utvecklingen är att förvaltningen och marknadsföringen av turismen är tidsbegränsad och oetablerad, vilket kan leda till kortsiktighet i utvecklingen, överlappande funktioner och oklarheter i aktörernas roller. Världsarvsstatusen förstärks och sådana markanvändningslösningar som försvagar områdets turistmässiga attraktionsfaktorer eller världsarvsstatusen undviks. Vid planeringen av innehållet till produkter och tjänster för turisterna satsar man på de lokala särdragen för att den lokala förankringen och äktheten inte ska försvagas. De lokala invånarna har en stark vilja att delta i planeringen och förverkligandet av turismen i världsarvsområdet. Den lokala delaktigheten förstärks genom ett bra och engagerat ledarskap och då undviker man även att turismens bärkraft överskrids och att eventuella konfliktsituationer uppstår.

6 Hållbar turism

6.1 Principerna för hållbar naturturism

Som utgångspunkt för utvecklingen av turismen i världsarvet används principerna för hållbar naturturism i naturskyddsområden (Forststyrelsen 2004) som togs i bruk 2004. Principerna beskriver målsituationen, dvs. vad man strävar efter. I praktiken innebär tillämpningen av principerna på världsarvsområdet att turismen i området utvecklas i samarbete med aktörer inom turism, lokala intressentgrupper och kunder på så sätt att principerna för hållbar naturturism beaktas. För att uppnå de målsättningar som fastställts i principerna behövs kontinuerliga satsningar av alla aktörer. I praktiken styr principerna för hållbar naturturism planeringen av områdets användning, ordnandet av kundservice och guidning samt arbetet bland turistföretag och intressenter.

I företagsundersökningen i världsarvet Kvarkens skärgård 2009 (Sarlin & al. 2010) fick företagen säga sin åsikt om principerna för hållbar turism. Företagen förhöll sig positiva till principernas innehåll och förverkligandet av principerna. Företagen tyckte att principernas godtagbarhet och genomförbarhet var antingen ganska bra eller mycket bra. Företagen och kunderna förverkligade principerna för hållbar naturturism i sin verksamhet ganska bra (65 % av svararna) eller mycket bra (35 %).

Principerna för hållbar naturturism tar turismens ekologiska, sociokulturella och ekonomiska hållbarhet i beaktande. Hållbarhetens olika dimensioner överlappar varandra och är beroende av varandra. Ur principerna för hållbar naturturism härleds en metod för utvärdering och uppföljning av de olika dimensionerna för turismens hållbarhet i världsarvet. Metoden beskrivs i kapitel 6.2 Utvärdering av turismens hållbarhet.

Nedan följer Forststyrelsens (2004) principer för hållbar naturturism i naturskyddsområden.

1. Naturvärdena bevaras och verksamheten stöder naturskyddet

- Naturen är resans viktigaste syfte
- Besökarna informeras om naturen och naturskydd
- Turismen stör inte naturen och alla områden är inte lämpliga för turism
- Grupperna är små och när det är möjligt används stigar
- Turismen styrs med hjälp av placeringen av serviceutrustning och anvisningar
- Byggnader anpassas till omgivningen, natursköna områden bevaras obebyggda
- Slitage på naturen och annan miljöpåverkan uppföljs och vid behov vidtas åtgärder

2. Miljön belastas så lite som möjligt

- Man fungerar på naturens villkor och undviker all slags belastning på miljön
- Målsättningen är ett miljövänligt friluftsliv utan sopor
- Ved används sparsamt
- Utsläpp till vatten och luft minimeras och förnyelsebara energikällor prioriteras
- Forststyrelsen och företagare föregår med gott exempel i miljöfrågor

3. Den lokala kulturen och traditioner respekteras

- Besökarna bekantar sig med den lokala kulturen med öppna sinnen
- Den lokala kulturen beaktas i mån av möjlighet i utbudet av information och upplevelser
- Guiderna har bra lokalkännedom

4. Besökarnas uppskattning av och kunskap om naturen och kulturen ökar

- Besökarna söker information om området i förväg
- Informationen är lättillgänglig och intressant
- Besökarna erbjuds möjlighet att delta i skötseln av området
- Guiderna är välutbildade

5. Besökarnas möjligheter till rekreation i naturen förbättras

- Besökarna tar hänsyn till andra som rör sig i naturen
- Tjänsterna anpassas efter efterfrågan och besöksmålet
- Inom områdena erbjuds naturens lugn och ro samt guideade turer
- Turismprodukter utvecklas tillsammans med företagare

6. Besökarnas psykiska och fysiska välmående stärks

- Besökare uppmanas till fysisk aktivitet
- Vandringsutrustningen är ändamålsenlig
- Både lätta och krävande utflyktsmål står till buds
- Det erbjuds möjligheter till naturupplevelser
- Konstruktionerna, lederna och de erbjudna tjänsterna är trygga

7. En positiv inverkan på den lokala ekonomin och sysselsättningen

- Lokala företagens produkter och tjänster används i mån av möjlighet
- Om möjligt erbjuds lokalbefolkningen arbete, men samtidigt beaktas också att människor och idéer utifrån kan vara en resurs vid utvecklingen av hembygden

8. Informationen och marknadsföringen är kvalitativ och ansvarsfull

- Sakuppgifterna är tillförlitliga
- Informationsverksamheten grundar sig på öppenhet och växelverkan
- Marknadsföringen står ej i strid med naturskyddet

9. Verksamheten planeras och förverkligas genom samarbete

- Besökarnas åsikter är viktiga
- Fortbildning ordnas tillsammans med företagare
- Alla intresserade är välkomna att delta i planeringen
- I samarbetet prioriteras de som förbinder sig till dessa principer för hållbar naturturism.

6.2 Utvärdering av turismens hållbarhet

Hittills har ingen systematisk utvärdering eller uppföljning av turismens inverkan på området gjorts i världsarvet Kvarkens skärgård. En av målsättningarna för denna plan är att ta i bruk en metod för utvärdering och uppföljning av turismens inverkan. Uppföljningen av turismens inverkan används som hjälpmedel i planeringen och genomförandet av områdets skötsel och användning. De problemområden naturturismen och rekreationen i det fria hittills har orsakat har lösts från fall till fall. Om områdets hållbarhet har fått utstå prövningar eller om hållbarheten har försvagats har man höjt områdets bärkraft genom att göra förbättringar i konstruktioner och styra användningen av leder och friluftsanordningar med hjälp av guidning. Användningen av friluftsanordningarna inom naturturismen i världsarvsområdet uppskattas ha ökat i och med att området fick världsarvsstatus (Sarlin & al. 2010) och man kan räkna med att antalet besök kommer att öka framöver. För att kunna bevara områdets natur- och kulturvärden och stödja turismens positiva inverkan på den lokala ekonomin och på lokalsamhället ansågs det nödvändigt att börja med en kontinuerlig uppföljning av vilken inverkan turismen har på området. Med hjälp av den kontinuerliga uppföljningen kan tråkiga förändringar på grund av turismen undvikas och nödvändiga åtgärder kan vidtas för att kontrollera och förebygga förändringarna.

Målet för ekologiskt hållbar turism är att ta naturens mångfald i beaktande och stödja naturvärden. Då belastar turismen miljön så lite som möjligt och äventyrar inte naturvärdena. Den sociokulturella hållbarhetens uppgift är att stärka områdets natur- och kulturvärden, stödja kundernas rekreativsmöjligheter samt främja samordnandet av lokalsamhällets och turistnäringens behov. Med ekonomiskt hållbar turism förknippas förbättrande av lokalsamhällets försörjnings- och sysselsättningsmöjligheter samt främjande av positiv inverkan på den lokala ekonomin. Enligt de uppgifter som finns att tillgå för närvarande om turismens inverkan på världsarvsområdet kan vi utgå ifrån att turismens hållbarhet inte är hotad.

Miljökonsekvensbedömningar av turismen i världsarvet kommer i fortsättningen att göras med hjälp av metoden ”gränser för acceptabel förändring” (Limits of Acceptable Change) (se Stankey & al. 1985). Metoden är inte vattentät och det är egentligen omöjligt att särskilja vilka förändringar som orsakas av naturturismen och vilka som beror på övrig användning eller på förändrade förhållanden. Om det sker betydande förändringar i de uppmätta värdena är det viktigt att analysera vad förändringarna beror på i sin helhet. Utöver gränser för acceptabel förändring-metoden fortsätter den ungefärliga uppskattningen av hållbarheten precis som hittills.

I metoden gränser för acceptabel förändring väljer man ett eller flera kriterier för var och en av principerna för hållbar naturturism. Med hjälp av kriteriet mäter man om principens målsituation har uppnåtts. För vare enskilt kriterium mäts ett nuvärde upp och för kriteriet fastställs ett målvärde. På liknande sätt fastställs ett gränsvärde för acceptabel förändring i förhållandet eller resursen som kriteriet beskriver. Detta görs för varje kriterium. Om målvärdet inte uppnås eller om gränsvärdena underskrids fastställs konsekventa sätt för att uppnå och bibehålla de önskvärda värdena. Med hjälp av metoden kan man följa med hur effektivt och på vilket sätt åtgärderna har verkat. Vid fastställandet av kriterierna och värdena används information från områdena, besökarna, samarbetsparterna och intressentgrupperna.

Mätaruppsättningen som tas i bruk i världsarvet Kvarkens skärgård för bedömning och uppföljning av turismens hållbarhet beskrivs i bilaga 3.

7 Turismens målsituation

I arbetet med att utveckla turismen förverkligas visionen för området för år 2020 som definieras i förvaltnings- och utvecklingsplanen för världsarvet Kvarkens skärgård (Forststyrelsen 2009):

Kvarkens skärgård är ett välkänt världsarv med ett unikt geologiskt landskap som erbjuder en attraktiv miljö för invånare och genuina upplevelser för besökare.

Målsituationen för turismen i världsarvet Kvarkens skärgård behandlades i planeringsprocessens tredje workshop som hölls den 15.9.2010. I workshopen producerades material utgående från vilket följande målsituation fastställdes för turismen i Kvarkens skärgård inför kommande tioårsperiod:

Kvarkens skärgård är en källa för äkta natur- och kulturupplevelser. De högklassiga turisttjänsterna och det vackra skärgårdslandskapet utgör ramen för förståelsen av växelverkan mellan människa och natur. Landskapet med de imponerande spåren från istiden ger möjlighet till avkoppling och lugn.

Kvarkens skärgård utgör flaggskeppet för hållbar turism inom världsarven i Finland. Produktionen och utvecklandet av turisttjänsterna förankras i bygden och kulturarvet samt så att världsarvsstatusen förstärks och arbetet utförs tillsammans.

Kvarkens skärgård och Höga Kusten är internationellt välkända och lockande resmål. Turismen stödjer försörjningsmöjligheterna i skärgården och byarnas livskraft. Turistnäringen är ekonomiskt lönsam och det är lätt att besöka världsarvsområdet.

I tabellerna 9–11 presenteras målsättningarna enligt tema på medellång sikt (5–10 år) och metoder för att uppnå målsättningarna på kort sikt (1–5 år). Åtgärdsprogrammet i kapitel 8 följer samma tematiska grund. Temana är:

1. turist- och friluftstjänster
2. guidning och styrning av användandet
3. marknadsföring och produktutveckling av turismen.

Tabell 9. Utveckling av världsarvet Kvarkens turist- och friluftstjänster.

Målsättning och beskrivning	Metoder
<p>1. Skärgårdsbyarnas kulturlandskap vårdas och landskapsbilden upp-rätthålls. Målsättningen har kopplingar till alla besöksmål nedan.</p> <p>Besöksmålen i världsarvet har ett lockande och attraktivt kulturlandskap.</p>	<p>Förverkligande av landskapsvårdsåtgärder i världsarvet understöds.</p> <p>Landskapsbilden tas i beaktande i utvecklingen och uppbyggnaden av turismen.</p>
<p>2. Det finns högklassiga och säkra natur- och kulturobjekt i världsarvs-området som motsvarar efterfrågan. Kundernas tillfredsställelse med tjänsternas kvalitet förbättras.</p> <p>Världsarvets besöksmål inklusive leder och servicestrukturer produktifieras och görs till en naturlig del av guidningen och det övriga serviceutbudet för turister. Besöksmålen stödjer besökarnas rekreativsmöjligheter och lönsam företagsverksamhet inom turism.</p>	<p>Besöksmålen granskas som större helheter, de profileras och får tydliga och fungerande produkter. Nedan presenteras lösningar för besöksmålen utveckling.</p>
<p>2.1 Svedjehamn med omnejd: världsarvets viktigaste mål för endagsbesök för turister som reser på egen hand och för turistföretagens kunder.</p>	<p>Björköby och Svedjehamn med naturstigen Bodvattnet runt, utsiktstornet, Bodbackens båt-hus och rastplatsen vid Långgrundet utvecklas till ett mål för endagsbesök där besökarna på ett enkelt och tryggt sätt kan bekanta sig med landhöjningens inverkan på naturen och kul-turmiljön samt med ytformationerna som istiden skapat. Besöksmålet lämpar sig även för barn, rörelsehindrade och som bas för fisketurer. Guidningen av besöksmålet utvecklas och det privata turismutbudet såsom inkvartering- och serveringverksamhet möjliggörs i större grad än tidigare.</p>
<p>2.2 Sommarö fortområde/Södra Vallgrund: en central plats för naturunder-visning, UUA- och föreningsverksamhet samt vandrare som rör sig på egen hand.</p>	<p>Vaktstugan på Sommarö fortområde renoveras så att den kan användas av föreningar och företag. Områdets övriga serviceutrustning renoveras med tanke på naturundervisning, före-ningsverksamhet och UUA-verksamhet som leds av turistföretag. Fortområdets serviceut-rustning granskas som en del av en större besöksmålshelhet bestående av Sommarösund och Södra Vallgrund. Möjligheterna för att förlänga naturstigen som går från fortområdet ända till Granösunds fiskemuseum och Bulleråsen utreds. Besöksmålet tematiseras till området krigshistoria, bylandskap och geologiska särdrag. Vaktstugan och dess omgivningar kan användas året runt.</p>
<p>2.3 Klobbskat, Panike och Kvicksund: besöksmål för turistföretagens kunder.</p>	<p>Förplägnadsrörelserna, båtbyggnaden, fiskhamnen och den korta naturstigen i Klobbskat ska-par tillsammans med Björkörens och Wargis stugor och naturstig förutsättningar för de kryssningar, vandringar, fiske- och paddlingsturer som turistföretagen erbjuder. Möjligheter-na att använda den privata vägen som leder till Wargis/Kvicksund-området för allmänt bruk utreds. Områdets rika smuglingshistoria och berättelsetradition görs till besöksmålet bär-ande tema.</p>
<p>2.4 Replot bro, Bergskäret, Havets Hus och Fjärdskär: porten till världsarvets besöksmål och evenemang.</p>	<p>Omgivningen vid Replot bro utvecklas som port till världsarvet där man kan idka friluftsliv, åka på kryssning, äta på restaurang och fortsätta sin resa mot besöksmålen.</p>

<p>2.5 Mickelsörarna: ett viktigt besöksmål i yttre skärgården för båtfolk och programserviceföretag.</p>	<p>Mickelsörarnas naturstation och bastun renoveras enligt de brister som konstaterades i bedömningen av fastighetens skick (Finnenergia 2010). Stationen hyrs ut till turistföretag och där ska finnas kaféverksamhet, bastur och övernattningsmöjligheter för båtförare och för kryssnings- och programserviceföretagens kunder. Antalet kryssningar som erbjuds av företaget och den privata transportservicen till Mickelsörarna utökas. Guidningen vid Mickelsörarna förbättras och en liten utställning sammanställs om områdets natur och människans aktiviteter och de spår hon har lämnat efter sig på ön.</p>
<p>2.6 Valsörarna: besöksmål i yttre skärgården för båtförare som rör sig på egen hand och för turistföretagens guidade dagsutflykter.</p>	<p>Valsörarnas serviceutrustning upprätthålls som utflyktshamn för självständiga båtförare. I fyrvaktarens byggnad på Valsörarna sammanställs en berättelse om fyren och fyrvaktarnas liv så att turistföretagen kan använda byggnaden som bas för guidade dagsutflykter. Användningen av Valsörarna för naturturism klarnar när underhåll, skötsel och användning av öns byggnadsbestånd planerats.</p>
<p>2.7 Molpehällorna och Rönnskär: utflyktshamnar för båtförare och plats för lägerskolverksamhet.</p>	<p>Till Molpehällornas och Rönnskärs steniga skärgård kommer man via de charmiga skärgårdsbyarna Bergö och Molpe. På Molpehällorna och på Rönnskär kan båtförare, lägerskolor och turistföretagens kunder bekanta sig med sjöbevaknings- och lotsverksamhetens historia i Kvarken samt med områdets geologiska särdrag. På Molpehällorna har funnits Bottniska vikens första vippfyr. En replika av denna finns på ön. Rönnskärs historia berikas av lotsstationen som verkat på ön, lotsstugorna och Finlands äldsta bevarade träbåk. Stationerna underhålls som en del av områdets kulturhistoriskt värdefulla landskap. Serviceutrustningen vid besöksmålen på Molpehällorna och på Rönnskär anpassas så att den passar båtförare, turistföretagens guidade grupper och lägerskolor.</p>
<p>2.8 Norrskär och sälskyddsområdet Snipansgrund-Medelkallan: besöksmål för turistföretagens guidade fyr- och sålutflykter.</p>	<p>Norrskärs fyrö får besökas av guidade grupper som ordnas av turistföretag som ingått samarbetsavtal med Forststyrelsen. Utflykter till sälskyddsområdet Snipansgrund-Medelkallan kan ordnas genom att ansöka om tillstånd av Forststyrelsen att besöka området.</p>
<p>3. Hamnarna och närområdets naturobjekt görs till en del av världsarvets områdeshelhet.</p>	<p>Inre hamnen i Vasa, Fjärdsjär, Svedjehamn, Västerö, Klobbskat och Köklot hamn, Norrskat Långskäret, Replot hamn, Vikarskat, Sommarösund, Bredskär, Utterbådan, Panike, Nabben och Berny's brygga fungerar som startplatser för skärgårdskryssningar och används bland annat som startplatser för segel- och paddlingsturer till skärgårdens utflyktsmål.</p> <p>Västerö vandringsled har en utmanande terräng som passar för aktiva motionärer, såväl för vandrare som rör sig på egen hand som för turistföretagens kunder. Temat för Västerö-leden är vapenfartyget Equitys krigshistoria och traktens spännande smugglingshistoria.</p> <p>Öjens och Granös naturstigar behandlas som en del av världsarvets utbud av turist- och utflyktstjänster.</p>

<p>4. Världsarvets kundgrupper har identifierats och man känner till deras önskemål och behov. Kundernas behov och förändringar i besöksstrukturen beaktas i planeringen, skötseln och användningen av turisttjänster.</p> <p>Tjänsterna är gjorda för användarna. Tjänsterna förstärker kundernas välbefinnande och företagets verksamhetsförutsättningar. Kunderna och företagen hörs i planeringen.</p>	<p>Kontinuerlig kunduppföljning. Responsen från företag och besökare behandlas regelbundet och parterna informeras om responsen. Serviceutrustningen för turismen förbättras och verksamheten utvecklas utgående från responsen.</p>
<p>5. Lokalsamhällena deltar i skötseln, användningen, produktionen och planeringen av turist- och friluftstjänster.</p> <p>Växelverkan med lokalsamhällena är aktiv. Turisttjänsterna har lokalsamhällellas godkännande och stöd. Byar, museer, vandringsleder, företag och serviceställen i Kvarkens skärgård fungerar som interaktiva mötes- och evenemangsplatser för lokalbefolkningen och besökarna.</p>	<p>I planeringen och utvecklingen av turisttjänsterna satsar man på ett fungerande samarbete mellan staten, kommunerna, skifteslagen, markägarna, företagen, fiskelagen, organisationerna och invånarna.</p> <p>Lokalsamhällena ges möjlighet att påverka och delta i planeringen, skötseln och användningen av besöksmålen.</p> <p>Servicestrukturen bygger på äkta gästfrihet, ett varmt välkomnande och lokalt ägarskap.</p> <p>Vid behov vidtas åtgärder som styr användningen med hjälp av kommunikation och arbete i grupp med intressenter om det uppstår problem i turismens sociokulturella hållbarhet.</p> <p>Evenemangen i världsarvsområdet ordnas i samarbete med lokalsamhällena och hembygdsföreningarna.</p> <p>Besöksmålen i världsarvet behandlas som en helhet tillsammans med byarnas övriga serviceutbud.</p>
<p>6. Turismen i Kvarkens skärgård och rekreationen i naturen är hållbar och det kan bevisas.</p> <p>Turismen i världsarvsområdet är ekonomiskt lönsam, sociokulturellt rättvis och miljövänlig. Hållbarheten följs upp med hjälp av en enhetlig metod.</p>	<p>Satsningar görs för att göra turistföretagens verksamhet mångsidigare, förbättra företagens kompetens och bilda fungerande servicekedjor så att turismens ekonomiska lönsamhet ska bli bättre.</p> <p>Aktörerna inom turism och intressentgrupperna informeras om principerna för hållbar naturturism. Med hjälp av guidning och information styrs besökarna och företagen att följa principerna då de rör sig i världsarvsområdet.</p> <p>En kontinuerlig uppföljning av turismens hållbarhet görs med hjälp av metoden gränser för acceptabel förändring.</p>

Tabell 10. Utveckling av guidningen och styrningen av användandet i världsarvet Kvarken.

Målsättning och beskrivning	Metoder
<p>1. Kundtjänsten och guidningen i världsarvsområdet förbättras.</p> <p>Kundtjänsten och guidningen förverkligas tillsammans i form av ett partnerskap. Kundtjänsten i världsarvet (serviceställen, guider, elektronisk kommunikation) fungerar som ett sammanhängande nätverk där alla delar kompletterar varandra.</p>	<p>Produktionen, upprätthållandet och utvecklingen av kundtjänsten och guidningen i Kvarken utförs i fortsättningen som ett samarbete mellan Världsarvet i Kvarken rf, kommunerna i världsarvsområdet och Forststyrelsen.</p> <p>Världsarvets kundtjänstnätverk koordineras av Världsarvet i Kvarken rf. Världsarvet i Kvarken rf:s verksamhetskoncept och föreningens regler omformuleras så att föreningen kan fungera som koordinerare av Kvarkens kundtjänstnätverk. Nätverkets årliga verksamhetsplan och budget godkänns av en ledningsgrupp som består av aktörer som förbundit sig till nätverket.</p> <p>Kvarkens kundtjänstnätverk producerar och delar ut enhetligt material om världsarvet och använder gemensamma kanaler för informationsspridning samt deltar i evenemang och mässor tillsammans med andra aktörer.</p>
<p>2. Kundenserviceställen har en tydlig och klar roll-, uppgifts- och arbetsfördelning.</p> <p>Serviceställen i världsarvet kompletterar varandra.</p>	<p>Havets hus-konceptet och de aktörer som förbinder sig att upprätthålla och driva husets verksamhet utreds. En utredning görs om hurdan kundtjänst, affärs- och byaverksamhet m.m. som är ändamålsenlig att ordna i huset.</p> <p>Konceptet enligt vilket ett forsknings- och vetenskapscenter för Kvarken med uppgift att främja forskning och sammanställa forskningsdata bildas i Terranova utreds.</p> <p>Guidningen som planeras till Svedjehamn i Björköby kommer att bli en del av nätverket för Kvarkens kundtjänst och guidning. Vasa stads turistbyrå, Meteorita Söderfjärden och service-stället i Molpe beaktas i planeringen av kundtjänstnätverket.</p> <p>Målet är att världsarvsguidningen ska fungera bra i alla kommuner i världsarvet.</p>
<p>3. Kännedomen om världsarvsstatusen och Kvarkens aktiviteter ökar. Informationen om världsarvsstatusen når ut till områdets besökare, invånare och övriga intresserade. Serviceställen, kanalerna för informationsspridning och informationsmaterialet bildar tillsammans en användarvänlig helhet.</p> <p>Informationsmaterialet om världsarvet är lättillgängligt och tar i beaktande att olika målgrupper har olika behov. Målet med guidningen och informationen i världsarvet är att den ska vara så synlig och effektiv som möjligt. I planeringen och förverkligandet av informationsmaterialet utnyttjas interaktiva tillämpningar som använder den nya tekniken.</p>	<p>I den personliga kundservicen och guidningen satsar man på att synas i världsarvet på sådana ställen där besökarna rör sig. Detta innebär i praktiken att man satsar på den personliga kundservicen i de viktigaste besöksmålen på sommaren.</p> <p>En allt större satsning görs på elektronisk kommunikation och sociala medier i stället för på trycksaker för att lättare nå ut till världsarvets besökare, invånare och stamkunder. Elektroniska informationsdiskar planeras och placeras på världsarvesområdet.</p> <p>Webbplatsen Kvarken.fi blir världsarvets gemensamma kanal för informationsspridning. Webbplatsen Kvarken.fi länkas systematiskt till de viktigaste inhemska och utländska webbplatserna som presenterar naturturism och aktiviteter i naturen. Webbplatsen får även rörliga bilder.</p> <p>Alla webbplatser som presenterar världsarvet länkas ihop med varandra på ett ändamålsenligt sätt. Föråldrade och ouppdaterade webbplatser tas ur bruk och deras innehåll ansluts till fungerande webbplatser.</p>

	<p>Webbplatsen Utinaturen.fi utvecklas och upprätthålls som en informationskanal för motionsmöjligheter i naturen på så sätt att uppgiftsfördelningen fungerar i förhållande till webbplatsen Kvarken.fi.</p> <p>Informationsmaterial levereras till de viktigaste service- och trafikstationerna i världsarvet och dess influensområde.</p> <p>Samarbetet mellan evenemangsarrangörer och lokalsamhällen förstärks och synliggörandet av världsarvet blir en del av deras verksamhet.</p> <p>Marknadsföringsmaterialet ska vara internationellt och görs därför i olika språkversioner.</p>
<p>4. Världsarvsområdets tillgänglighet förbättras.</p> <p>Det är lätt för besökare att hitta i världsarvsområdet, såväl information som transportförbindelser.</p>	<p>Vid de viktigaste infarterna och besöksmålen i världsarvet och i dess influensområde upprätthålls enhetliga vägskyltar och informationstavlor i terrängen.</p> <p>Den privata transportservicen utökas till de viktigaste besöksmålen.</p> <p>Viktiga uppgifter om besöksmålen i yttre skärgården läggs till i kartorna för båtförare.</p> <p>Möjligheterna att få världsarvet Kvarkens skärgård utmärkt i navigatorer för bilar utreds.</p>
<p>5. Kundtjänsten och guidningen styr besökarnas uppträdande i världsarvsområdet.</p> <p>Med hjälp av guidning och information styrs besökarna på området, motstridigheter förebyggs och turismens hållbarhet tryggas. Besökarna känner till reglerna för områdets användning.</p>	<p>Information om ett skräpfrött friluftsliv ges ut och samarbetet med Håll Skärgården Ren rf förstärks.</p> <p>Vägskyltar och informationstavlor i terrängen som guidar besökarna till och i världsarvsområdet förbättras.</p> <p>Principerna för hållbar naturturism framhålls och tillämpas i allt högre grad.</p> <p>Besökarna får information om världsarvets natur- och kulturvärden via serviceställen, elektroniska kommunikationsmedier, informationstavlor i terrängen och guider. Informationen ges på ett sådant sätt att besökarna blir medvetna om såväl reglerna för områdenas användning som de natur- och kulturvärden man vill bevara.</p>

Tabell 11. Utveckling av marknadsföringen och produktutvecklingen av turismen i världsarvet Kvarken.

Målsättning och beskrivning	Metoder
<p>1. Världsarvets betydelse som attraktionsfaktor ökar.</p> <p>Landskapet i Kvarkens skärgård, naturens mångfald och den levande skärgårdskulturen är de viktigaste attraktionsfaktorerna för Vasaregionens naturturism. Världsarvet är en viktig del av den lokala identiteten i Kvarken, något man är stolt över.</p>	<p>I världsarvsområdets marknadsföring satsar man på att marknadsföra Kvarkens landskap, naturens mångfald och den levande skärgårdskulturen med hjälp av partnerkommunikation.</p> <p>För att världsarvsstatusen och attraktionsfaktorerna ska fortsätta vara lockande understöds de med hjälp av kommunikation, marknadsföring och produktutveckling.</p> <p>Kvarkens kundservicenätverk och aktörer inom turismen får en grundutbildning om världsarvet för att de ska kunna dra nytta av världsarvsstatusen i sin verksamhet.</p> <p>Turistföretag och lokalsamhällen uppmuntras att sprida kunskap om världsarvsstatusen genom aktiv integration, information och samarbete.</p> <p>Informationens innehåll produceras tillsammans med samarbetspartner för att säkerställa att den håller hög klass och är felfri.</p>
<p>2. Kännedomen om världsarvet Kvarkens skärgård förbättras.</p> <p>Världsarvet Kvarkens skärgård är ett resmål för naturturism som är välkänt såväl lokalt, nationellt som internationellt.</p>	<p>Världsarvsområdet bör synliggöras på ett lokalt, nationellt och ett internationellt plan. På det nationella planet förstärks Kvarkens synlighet genom att den är en del av Finlands nätverk av världsarv. På det internationella planet ger kontakten med Höga Kusten den attraktionskraft som krävs. Ett fungerande samarbete med finländska och nordiska världsarv säkerställs.</p> <p>Samarbetet med medierna utökas för att förbättra synligheten.</p> <p>Lämpliga kanaler för informationsspridning till olika målgrupper väljs.</p> <p>Kvarkens logo används och syns mer.</p> <p>På webbplatsen Utinaturen.fi lyfts Kvarkens skärgård fram som ett högprioriterat område.</p>
<p>3. Turisttjänsterna håller hög klass.</p> <p>I produktionen och utvecklingen av turisttjänster koncentrerar man sig på att förbättra och följa upp kvaliteten.</p>	<p>Produktutvecklingen inom turismen strävar efter att förbättra världsarvsstatusens synlighet och respekten för det lokala. Kvalitetssäkring och en kundinriktad produktutveckling garanterar högklassiga turisttjänster samt trygga natur- och kulturupplevelser.</p> <p>Utvecklingen av företagsverksamheten inom turismen understöds genom rådgivning och finansieringsstöd för utvecklingsåtgärder. Målet är att förbättra företagets ekonomiska lönsamhet.</p> <p>Kundtillfredsställelsen följs upp kontinuerligt och responsen från kunderna tas i beaktande i planeringen och utvecklingen av tjänster.</p> <p>Turistföretagen erbjuder handledning och utbildning i kvalitetssäkring och säkerhetsfrågor inom turismen.</p> <p>Företagarnas kunskap om turism understöds.</p> <p>Den existerande serviceutrustningen för turist- och friluftstjänster förnyas och produktifieras.</p> <p>Turistnäringens verksamhet som följer principerna för hållbar naturturism understöds.</p> <p>I världsarvsområdet används kvalitetssäkringssystem och certifikat.</p>

<p>4. Produktutvecklingen inom turismen är kundinriktad.</p> <p>Man känner till kundernas önskemål och behov. Arbetet med att utveckla nya produkter för utvalda målgrupper bygger på kundrespons.</p>	<p>Marknadsundersökningar görs med regelbundna mellanrum.</p> <p>Tjänster som passar världsarvets besökare erbjuds och nya tjänster utvecklas för lämpliga målgrupper. Det bör även finnas tjänster för internationella kunder.</p> <p>Trenderna inom turismen följs med och man reagerar på de förändringar som sker i trenderna.</p>
<p>5. Vilka roller och uppgifter de aktörer som ansvarar för marknadsföringen och produktutvecklingen inom turismen ska ha klarnar och befästs.</p> <p>Roller, ansvar och uppgifter för marknadsföringen och produktutvecklingen av turismen finns beskrivna.</p>	<p>Uppgifter, ansvar och organisation i anknytning till både den samfälliga marknadsföringen av världsarvsområdets turism och produktutvecklingen inom turismen beskrivs.</p> <p>Kontinuiteten i marknadsföringen och produktutvecklingen säkerställs med permanent finansiering och organisering.</p> <p>Samarbetet och nätverkanter mellan turistföretag och -aktörer förstärks.</p> <p>Företagen uppmuntras delta i den samfälliga marknadsföringen för världsarvsområdet.</p>
<p>6. Turismens lokalekonomiska vinning ökar.</p> <p>Det är enkelt för kunderna att hitta, sätta ihop, köpa och ta del av en lämplig Kvarken-produkthelhet.</p>	<p>Privat transportservice via landsväg och sjövägen utökas till de viktigaste besöksmålen.</p> <p>Inkvarteringsservicens kvalitet, mängd och tillgänglighet förbättras.</p> <p>Fungerande servicekedjor skapas och serviceutbudet görs mångsidigare genom att samarbetet mellan turistföretag och -aktörer fördjupas. Naturaktiviteter som kan erbjudas regelbundet tas fram och tjänsterna förbättras så att de inte längre är lika beroende av väder och vind.</p> <p>Distributions- och försäljningskanaler via vilka det är lätt för kunderna att välja en av Kvarkens produkt-helheter inklusive ledda aktiviteter, måltider och inkvartering väljs ut.</p>

8 Åtgärdsprogram

Utvecklingsbehoven inom turismen i världsarvet Kvarkens skärgård har kartlagts i företagsundersökningen (Sarlin & al. 2010) och med hjälp av workshoparna och intressentgrupperna som har deltagit i processen med att sammanställa denna plan. Forststyrelsen samlar årligen in respons av företagarna i området om Forststyrelsens och företagarnas verksamhet. Med hjälp av responsen kartläggs brister och förbättrings- och utvecklingsbehov. Vid sammanställandet av åtgärdsprogrammet har även utvecklingsåtgärder som kommuner och turistaktörer har framfört i andra sammanhang beaktats.

Många åtgärder rör allmänt utvecklande. Hittills har utvecklingsåtgärderna inom naturturismen i världsarvet gjorts med projektfinansiering som beviljats av Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Botnia-Atlantica-programmet. Forststyrelsen har årligen ansökt om finansiering från riksdagens tilläggsbudget (300 000 euro) för uppgiften att samordna förvaltningen och utvecklingen av världsarvet Kvarken.

En del av åtgärderna som presenteras i åtgärdsprogrammet genomförs i det primära arbetet och i projekt som redan pågår. Övriga åtgärder genomförs antingen i det primära arbetet eller med hjälp av projektfinansiering. För åtgärdsprogrammet i planen söks projektfinansiering från Europeiska regionens strukturfonder, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling, Botnia-Atlantica-programmet och sysselsättningsprogrammet. Inom den närmaste framtiden ligger tyngdpunkten i utvecklandet av turismen i Kvarken på att starta ett enhetligt nätverk för världsarvets kundservice och guidning. Av den anledning planeras ett projekt för år 2011–2012 varefter det är meningen att Kvarkens kundservicenätverk ska ha etablerats. Projektet genomförs i form av ett samarbete mellan Världsarvet i Kvarken rf, kommunerna i världsarvsområdet och Forststyrelsen.

Ett annat viktigt utvecklingsobjekt är att förbättra kvaliteten på serviceutrustningen för turist- och friluftstjänsterna i Kvarken samt att renovera och produktifiera besöksmålen så att de motsvarar besöksmålen's profilering. I all planering och utveckling av turismen har kommunerna i världsarvet, de lokala byaföreningarna, skifteslagen och aktörerna inom turismen en betydande roll. I nedanstående tabeller har den instans som är primärt ansvarig för åtgärderna angivits.

8.1 Turist- och friluftstjänster

Nedan (tabell 12) presenteras ett sammandrag av de åtgärder som har att göra med utvecklandet av världsarvets turist- och friluftstjänster.

Tabell 12. Utvecklingsåtgärder för världsarvet Kvarkens turist- och friluftstjänster (3 års period).

Åtgärd	Ansvarig instans	Tidtabell	Finansiering
<ul style="list-style-type: none"> Miljön kring Svedjehamn: en brygga byggs i närheten av Långgrundets rastplats och naturstigen ändras så att den leder till bryggan, Långgrundets rastplats renoveras, ledens hållbarhet förbättras (spångar, grusbeläggning), en större del av stigen anpassas för rörelsehindrade 	<ul style="list-style-type: none"> Forststyrelsen 	<ul style="list-style-type: none"> 2011–2013 	<ul style="list-style-type: none"> bas- och projektfinansiering
<ul style="list-style-type: none"> en plan för byggande av en byggnad för service och guidning (de Geer hus) 	<ul style="list-style-type: none"> Björkö skifteslag 	<ul style="list-style-type: none"> 2011–2012 	<ul style="list-style-type: none"> projektfinansiering, (Svedjehamn – i kärnan av världsarvet)
<ul style="list-style-type: none"> vaktstugan på Sommarö fortområde renoveras, eldplatsen vid stranden rustas upp 	<ul style="list-style-type: none"> Forststyrelsen 	<ul style="list-style-type: none"> 2011–2015 	<ul style="list-style-type: none"> projektfinansiering renovering av vaktstugan 15 000 € upprustning av eldplatsen 6 000 €
<ul style="list-style-type: none"> Mickelsörarnas naturstation renoveras och en liten utställning sammanställs 	<ul style="list-style-type: none"> Forststyrelsen 	<ul style="list-style-type: none"> 2012 	<ul style="list-style-type: none"> projektfinansiering renovering av stationsbyggnaden 70 000 €
<ul style="list-style-type: none"> naturstationerna på Molpehällorna och Rönnskär rustas upp 	<ul style="list-style-type: none"> Forststyrelsen 	<ul style="list-style-type: none"> 2012 	<ul style="list-style-type: none"> projektfinansiering Molpehällorna 40 000 € Rönnskär 20 000 €
<ul style="list-style-type: none"> fyrvaktarens byggnad på Valsörarna underhålls och innehåll för en liten utställning produceras, spångar förnyas 	<ul style="list-style-type: none"> Forststyrelsen 	<ul style="list-style-type: none"> 2012– 	<ul style="list-style-type: none"> projektfinansiering
<ul style="list-style-type: none"> naturstigen Bodvattnet runt, Sommarö naturstig och Västerö vandringsled klassificeras 	<ul style="list-style-type: none"> Forststyrelsen 	<ul style="list-style-type: none"> 2012–2013 	<ul style="list-style-type: none"> projektfinansiering
<ul style="list-style-type: none"> en metod för utvärdering av hållbarhet (LAC) tas i bruk och följs upp 	<ul style="list-style-type: none"> Forststyrelsen 	<ul style="list-style-type: none"> kontinuerlig besökaruppföljning besökarundersökning 2015 skärgårdsfåglarna räknas 2012 	<ul style="list-style-type: none"> besökaruppföljning, basfinansiering besökarundersökning, 9 000 € (projektfinansiering) räkning av fåglar 3 000 € (projektfinansiering)
<ul style="list-style-type: none"> lägerskolor med natur, miljö och världsarv som tema, verksamheten förstärks 	<ul style="list-style-type: none"> Natur och Miljö, kommunerna 	<ul style="list-style-type: none"> 2011– 	<ul style="list-style-type: none"> basfinansiering

8.2 Guidning och styrning av användandet

Nedan (tabell 13) presenteras ett sammandrag av de åtgärder som har att göra med utvecklandet av världsarvets guidning och styrning av användandet.

Tabell 13. Utvecklingsåtgärder för guidningen och styrningen av användandet i världsarvet Kvarken (3 års period).

Åtgärd	Ansvarig instans	Tidtabell	Finansiering
<ul style="list-style-type: none"> • Kvarkens kundtjänst samordnas till ett nätverk, informationsmaterial produceras och distribueras, världsarvsdagarna ordnas varje år 	<ul style="list-style-type: none"> • Världsarvet i Kvarken rf, kommuner, Forststyrelsen 	<ul style="list-style-type: none"> • 2011–2013 	<ul style="list-style-type: none"> • bas- och projektfinansiering
<ul style="list-style-type: none"> • en grundutbildning (inskolning) om världsarvet ordnas för Kvarkens kundtjänstnätverk och en pärm med utbildningsmaterial sammanställs 	<ul style="list-style-type: none"> • Forststyrelsen 	<ul style="list-style-type: none"> • 2011–, utbildningen ordnas en gång per år 	<ul style="list-style-type: none"> • bas- och projektfinansiering
<ul style="list-style-type: none"> • en metod för kunduppföljning tas i bruk på Kvarkens kundserviceställen 	<ul style="list-style-type: none"> • Världsarvet i Kvarken rf, Forststyrelsen (ledningsansvar) 	<ul style="list-style-type: none"> • 2011–2012 	<ul style="list-style-type: none"> • bas- och projektfinansiering
<ul style="list-style-type: none"> • en plan för verksamhetskonceptet Havets hus utarbetas med aktörernas uppgifter och tidtabell för förverkligandet 	<ul style="list-style-type: none"> • Världsarvet i Kvarken rf 	<ul style="list-style-type: none"> • 2012 	<ul style="list-style-type: none"> • bas- och projektfinansiering
<ul style="list-style-type: none"> • omgivningen runt Havets hus planeras 	<ul style="list-style-type: none"> • Fastighets Ab Havets Hus 	<ul style="list-style-type: none"> • 2011–2013 	<ul style="list-style-type: none"> • bas- och projektfinansiering
<ul style="list-style-type: none"> • en utredning görs om att grunda ett forsknings- och vetenskapscenter för Kvarken i Terranova 	<ul style="list-style-type: none"> • Vasa stad 	<ul style="list-style-type: none"> • 2011 	<ul style="list-style-type: none"> • projektfinansiering
<ul style="list-style-type: none"> • webbplatsen Kvarken.fi utvecklas till världsarvets gemensamma kanal för informationsspridning 	<ul style="list-style-type: none"> • Världsarvet i Kvarken rf och Forststyrelsen 	<ul style="list-style-type: none"> • 2012– 	<ul style="list-style-type: none"> • projektfinansiering
<ul style="list-style-type: none"> • presentationerna av fågelutflyktsmål överförs till Kvarken.fi 	<ul style="list-style-type: none"> • Levón-institutet 	<ul style="list-style-type: none"> • 2011 	<ul style="list-style-type: none"> • projektfinansiering (Fåglar och turism i Kvarken)
<ul style="list-style-type: none"> • webbplatsen Utinaturen.fi upprätthålls och utvecklas 	<ul style="list-style-type: none"> • Forststyrelsen 	<ul style="list-style-type: none"> • 2011–2013 	<ul style="list-style-type: none"> • basfinansiering
<ul style="list-style-type: none"> • nya tavlor i terrängen och produktkort utarbetas för: <ul style="list-style-type: none"> – Bodvattnet runt och utsiktstornet – Mickelsörarna – Sommarö – Valsörarna 	<ul style="list-style-type: none"> • Forststyrelsen 	<ul style="list-style-type: none"> • 2011–2013 	<ul style="list-style-type: none"> • projektfinansiering
<ul style="list-style-type: none"> • fornminnen som finns utmed naturstigarna märks ut i terrängen 	<ul style="list-style-type: none"> • Forststyrelsen 	<ul style="list-style-type: none"> • 2011 	<ul style="list-style-type: none"> • basfinansiering
<ul style="list-style-type: none"> • trafikarrangemang planeras och vägskyltar sätts upp i Svedjehamn 	<ul style="list-style-type: none"> • Björkö skifteslag 	<ul style="list-style-type: none"> • 2011–2012 	<ul style="list-style-type: none"> • bas- och projektfinansiering (Svedjehamn – i kärnan av världsarvet)
<ul style="list-style-type: none"> • kännedomen om olika evenemang förbättras och evenemangen görs mera lockande 	<ul style="list-style-type: none"> • evenemangsarrangörer, Världsarvet i Kvarken rf 	<ul style="list-style-type: none"> • 2011– 	<ul style="list-style-type: none"> • basfinansiering och evenemangens budgetar
<ul style="list-style-type: none"> • elektroniskt nyhetsbrev till turistföretag och intressentgrupper 	<ul style="list-style-type: none"> • världsarvsdelegationen och de underordnade arbetsgrupperna (innehåll), Forststyrelsen (förverkligande) 	<ul style="list-style-type: none"> • 2011 • utkommer två gånger om året 	<ul style="list-style-type: none"> • basfinansiering

8.3 Marknadsföring och produktutveckling av turismen

Nedan (tabell 14) presenteras ett sammandrag av de åtgärder med hjälp av vilka världsarvets marknadsföring och produktutveckling utvecklas.

Tabell 14. Utvecklingsåtgärder för världsarvet Kvarkens marknadsföring och produktutveckling av turismen (3 års period).

Åtgärd	Ansvarig instans	Tidtabell	Finansiering
• samarbetet med medierna utökas: artiklar, presentations- och studieresor	• Österbottens Turism, Världsarvet i Kvarken rf	• fortlöpande	• bas- och projektfinansiering
• världsarvsområdets samfällda marknadsföring beskrivs	• Österbottens Turism	• 2011	• projektfinansiering (Land of the Rising Stones II)
• sommarens aktiviteter och evenemang koordineras och marknadsförs på världsarvsområdet	• Österbottens Turism (koordinering), företag (förverkligande)	• 2011–	• bas-/projektfinansiering (Land of the Rising Stones II)
• turistprodukternas tillgänglighet förbättras, företagets kvalitetssäkring (utbildning) och marknadsföring	• Umeå stad	• t.o.m. 9/2011	• projektfinansiering (Visit Kvarken)
• logon för världsarvet Kvarken används mer	• Forststyrelsen, företag och intressentgrupper (genom användaravtal)	• fortlöpande	• basfinansiering
• turistföretag och -guider får en grundutbildning (inskolning) om världsarvet, de nuvarande världsarvsguidernas certifiering förnyas	• Forststyrelsen	• 2012	• projektfinansiering
• rådgivning om företagets möjligheter till utvecklingsstöd och finansiering	• Vasaregionens Utveckling Ab	• 2011–2013	• KOKO-programmet
• Vasaregionens spetsprodukter år 2015 bestäms	• Ledningsgruppen för Vasa turism	• fortlöpande	• bas-/projektfinansiering
• lägerskolekonceptet och det museipedagogiska produktkonceptet utvecklas på naturstationerna på Molpehällorna och Rönnskär	• Korsnäs, Malax	• 2011–2012	• projektfinansiering (Livet som lots/fyrvaktare på Molpe fyr)
• kartläggning av en fungerande sommarbussförbindelse mellan Vasa-Björköby-Vasa	• Pro Björköby	• 2011	• basfinansiering
• användningen av den elektroniska boknings- och försäljningskanalen inarbetas	• Österbottens Turism	• fortlöpande	• basfinansiering
• förutsättningarna för fisketurismen i Österbotten förbättras och fiskeportalen upprätthålls	• Österbottens fiskarförbund	• fortlöpande upprätthållande av portalen • projektet t.o.m. 9/2011	• bas- och projektfinansiering (Kvarken Fishing)
• sommaraktiviteterna utvecklas för den internationella marknaden	• Vasa yrkeshögskola	• 2011–2012	• projektfinansiering (Outdoors Finland – Discover Pohjanmaa 2)
• världsarvet Kvarkens souvenirserie planeras och förverkligas	• Österbottens hantverkeri	• 2011–2012	• projektfinansiering (Nytt land ur hav – Nya produkter från Kvarken)
• Björkö hembygdsmuseums guidade turer utvecklas och museets verksamhet ansluts till Björköbys turismutbud	• Björköby fornminnesförening rf	• 2011–2012	• projektfinansiering (Ett samhälle i förändring)
• de viktigaste besöksmålen berättelse- och kulturarv kartläggs, sammanställs och produktifieras	• Forststyrelsen	• 2013–	• projektfinansiering

Källor

- Bonn, C. 1998: Björköby landskapsvårdsplan. En planeringsmodell för vård av landskapsområden. – Västra Finlands miljöcentral, Vasa. Alueelliset ympäristöjulkaisut 100. 42 s.
- DesNetti Oy 2009: Vaasan kaupungin matkailustrategia 2009–2015. – <http://www.desnetti.fi/VaMaStra2015_v6.pdf>. 27 s.
- Fennell, D. A. 1999: Ecotourism. An introduction. – Routledge, London. 282 s.
- FinnEnergia 2010: Liike- ja palvelurakennusten kuntoarvio. Kuntoarvio on suoritettu KH 90 – 00246 ohjeen mukaisesti. Merivartioasema, Valassaaret, Mustasaari. Mikkeliinsaarten luontoasema, 65800 Raippaluoto. Moikipään luontoasema, Molpehällorna 66210, Molpe, Korsnäs. Rönnskärin luontoasema, 65970 Söderudden. Sommarön vartiotupa, Södra Vallgrund. – FinnEnergia, Kuopio.
- Forststyrelsen 2004: Principer för hållbar naturturism i naturskyddsområden. – Forststyrelsen, Vanda. <<http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/sv/Naturskydd/Skotselochbrukavomraden/Rekreationochnaturturism/Principierforhallbarturism/Sivut/Principernaforhallbarturismpanaturskyddsomraden.aspx>>, 3.3.2011.
- 2009: Förvaltnings- och utvecklingsplan för världsarvet Kvarkens skärgård. – Forststyrelsens naturskyddspublicationer. Serie C 59. 79 s.
- 2010: Suojelualueiden hoidon ja käytön periaatteet. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 127. 93 s.
- Henkilöliikennetutkimus 2004–2005. LVM, Tiehallinto, RHK ja WSP LT-Konsultit Oy. – <www.hlt.fi>.
- Kajaanin ammattikorkeakoulu 2010: Tausta-aineistoa Kainuun ja Kuusamo-Lapland alueen matkailutoimijoiden ennakointityöhön vuoteen 2020. Matkailun ennakkoinnin tutkimus ja kehittäminen Kainuussa ja Koillismaalla (A30249) 2010. – Kajaanin ammattikorkeakoulu, tutkimus- ja kehitysyksikkö, Kajaani. 111 s.
- Koivula, E., Saastamoinen, O., Hentinen, L., Loikkanen, T., Määttä, M., Peltonen, A., Saarinen, J. & Tyrväinen, L. 2005: Metsät ja luontomatkailu: nykytila ja kehittämistarpeita. – Teoksessa: Koivula, E. & Saastamoinen, O. (toim.), Näkökulmia luontomatkailuun ja sen tulevaisuuteen. Joensuun yliopiston metsätieteellisen tiedekunnan tiedonantoja 165: 7–61.
- Luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämistyöryhmä 2002: Ohjelma luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämiseksi. – Suomen Ympäristö 535. 48 s.
- Meriruoho, A. 2010: Besökarundersökning på världsarvet Kvarkens skärgård 2009. – Forststyrelsens naturskyddspublicationer. Serie B 135. 50 s.
- Mononen, J. & Smeds, P. 2010: Nykytilakartoitus. Outdoors Finland Discover Pohjanmaa – Esiselvityshanke, Vaasan ammattikorkeakoulu, Vaasa. 58 s.
- Saarinen, J. 1998: Kestävyys, kantokyky ja matkailun kehittäminen: näkökulmia kestävän matkailun problematiikkaan. – Teoksessa: Saarinen, J. & Järviluoma, J. (toim.), Kestävyys luonnon virkistys- ja matkailukäytössä. Pallas-Symposium 1997. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 671. S. 15–31.

- Sarlin, A., Nygrund, S. & Meriruoho, A. 2010: Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen yritystutkimus 2009. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 143. 50 s.
- Stankey, G. H., Cole, D. N., Lucas, R. C., Petersen, M. E. & Frissell, S. S. 1985. The limits of acceptable change (LAC) system for wilderness planning. – USDA Forest Service General Technical Report, INT-176. Intermountain Forest and Experiment Station, Ogden, Utah. 39 s.
- Swarbrooke, J. 1999: Sustainable tourism management. – CABI Publishing, New York. 371 s.
- Tilastokeskus 2010: Matkailutilastot 2010. – Tilastokeskus, Helsinki.
- UNESCO 1972: Yleissopimus maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemisesta. Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokous 17.10.1972. Hyväksytty Unescon yleiskokouksen 17. istunnossa Pariisissa 16.11.1972. Suomen hallituksen ratifioima 13.2.1987. – Suomen asetus-kokoelman sopimussarja n:o 19/87. Suomen Unesco-toimikunta, Helsinki 1999. <<http://whc.unesco.org/en/conventiontext>>.
- 2001: A Proposed Framework for the Development of Joint Cooperation On Nature Conservation and Sustainable Tourism At World Heritage Natural sites. – <<http://whc.unesco.org/uploads/activities/documents/activity-113-1.pdf>>.
- Valtakunnallinen matkailustrategiatyöryhmä 2006: Suomen matkailustrategia vuoteen 2020 & Toimenpideohjelma vuosille 2007–2013. – Kauppa- ja teollisuusministeriö, Helsinki. KTM julkaisuja 21/2006. 102 s.
- Världsarvsdelegationens marknadsföringsgrupp för Kvarkens skärgård 2008: Informations- och marknadsföringsplan för världsarvet Kvarkens skärgård 2008. – <www.kvarken.fi/Link.aspx?id=551842>. 8 s.
- 2009: Marknadsföringsplan för världsarvet Kvarkens skärgård 2009–2020. – Forststyrelsen, naturtjänster. Vasa.
- Wallin, T. 2010: Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen asiakaspalvelun ja opastuksen kehittäminen. – Raportti, Metsähallitus, Pohjanmaan luontopalvelut, Vaasa. 34 s.
- Weaver, D. W. 1999: Magnitude of ecotourism in Costa Rica and Kenya. – *Annals of Tourism Research* 26: 792–816.
- Österbottens förbund 2003: Pohjanmaan maakunnan matkailustrategia vuosille 2003–2006. – Österbottens förbund, Vasa. 16 s.
- 2010: Österbottens landskapsöversikt 2040. Ny energi i Österbotten. Kraft ur hög kompetens, kulturell mångfald och stark sammanhållning. – Österbottens förbund, Vasa. 53 s.
- 2011: Österbottens landskapsprogram 2011-2014. Kraft ur hög kompetens, kulturell mångfald och stark sammanhållning. – Österbottens förbund, Vasa. 63 s.

Världsarvsdelegationen för Kvarkens skärgård 1.1.2011

Korsholms kommun	Rurik Ahlberg
Korsnäs kommun	Anita Ismark
Malax kommun	Margareta Nyman-Klemets
Vörå kommun	Tom Holtti
Vasa stad	Veli-Matti Laitinen
Geologiska forskningscentralen	Runar Blomqvist
Sjöfartsverket	Eirik Klockars
Vasaregionens Utveckling Ab	Pekka Haapanen
Österbottens Turism	Erkki Laakso
Österbottens museum	Vesa Heinonen
Museiverket	Annika Harjula
Österbottens förbund	Olav Jern
NMT-centralen i Södra Österbotten	Pertti Sevola
Forststyrelsen	Kari Hallantie, Nina Överholm
Björkö skifteslag	Hans Winberg
Replot bys samfällighet	Martin Håkans
Norra Vallgrunds skifteslag och	
Södra Vallgrunds skifteslag	Christel Holmlund-Norrén
Bergö skifteslag	Rolf-Erik West
Sundom skifteslag	Folke Östergårds
Molpe bys skifteslag	Måns Holming
Maxmo skärgårds skifteslag	John Erickson
Österbottens svenska producentförbund	Mikael Norrgård
Natur och Miljö rf	Tom Gullberg
Ostrobothnia Australis rf	Ingvar Fagerholm

BILAGA 2.

**Arbetsgruppen för marknadsföring inom världsarvsdelegationen för
Kvarkens skärgård 1.1.2011**

Katarina Heikius (ordförande), Korsholms kommun
Kenth Nedergård (sekreterare), Österbottens Turism
Tuija Warén, Forststyrelsen
Erkki Laakso, Österbottens Turism
Maria Backman, Vasa stad/Kongress Vasa
Tom Holtti, Vörå kommun
Ann-Sofi Backgren, Korsnäs kommun
Ulla-Maj Pinola, företagare, Åminne stugby, Malax kommun
Stefan Rannanpää, Österbottens förbund
Vesa Heinonen, Terranova
Anita Storm, Kvarkenrådet
Pekka Haapanen, VASEK
Jan Gäddnäs, Gaia Events – vildmarksguide och turistföretagare, Vasa
Jussi Mendelin, företagare, Varppi, Maxmo
Göran Antila, företagare, Björkö Wärdshus, Korsholm
Karin Dahlström, Replot-Björkö Turism rf
Maria Hällund, Replot skärgårds hembygdsförening

Mätaruppsättning för uppföljning av turismens hållbarhet i världsarvet Kvarkens skärgård

ALLMÄN PRINCIP och preciserade mål	MÄTKRITERIUM	MÄTMETOD	NUVÄRDE	MÅLVÄRDE ÅR 2015	GRÄNS- VÄRDE	SÄTT ATT STYRA OM- RÅDENAS SKÖTSEL OCH ANVÄNDNING
1. Miljön belastas så lite som möjligt: slitaget på terrängen är inom godtagbara gränser, markerade leder och underhållna friluftsanordningar används då sådana finns att tillgå, miljöanpassat friluftsliv idkas allmänt, ved används sparsamt.	Hur mycket har slitaget på terrängen stört besökarna	Besökarundersökning	4,51 (2009) på en skala 1–5, där 1 = har stört mig väldigt mycket 5 = har stört mig ytterst lite	4,6	minst 4	Planera och förstärka leder och anordningar, styra användningen.
	Hur mycket har nedskräpad terräng stört besökarna	Besökarundersökning	4,42 (2009) på en skala 1–5, där 1 = har stört mig väldigt mycket 5 = har stört mig ytterst lite	4,6	minst 4	Planera och förstärka leder och anordningar, styra användningen.
2. Den lokala kulturen och traditioner respekteras: Forststyrelsens verksamhet är godtagbar på ett lokalt plan, verksamheten hos världsarvets samarbetsföretagare är godtagbar på ett lokalt plan.	Antalet samarbetsavtal bland turistföretagen	Uppföljningar av parkområdet	23 (2010)	27	minst 20	
	Antalet företag och föreningar som använder Kvarkens världsarvslogo	Uppföljningar av parkområdet	35 (2010)	50	35	

ALLMÄN PRINCIP och preciserade mål	MÄTKRITERIUM	MÄTMETOD	NUVÄRDE	MÅLVÄRDE ÅR 2015	GRÄNS- VÄRDE	SÄTT ATT STYRA OM- RÅDENAS SKÖTSEL OCH ANVÄNDNING
3. Besökarnas uppskattning av och kännedom om naturen och kulturen ökar: besökarna känner till särdragen hos den lokala kulturen, de är intresserade av naturen och områdets kulturarv och ställer frågor och skaffar ytterligare information, natur och kultur är resans viktigaste motiv.	Hur viktigt är det för besökarna att uppleva naturen	Besökarundersökning	för 96 % av besökarna är det antingen ganska eller mycket viktigt att uppleva naturen (2009)	96 %	det nuvarande tillståndet	
	Hur viktigt är det för besökarna att bekanta sig med kulturarvet	Besökarundersökning	för 65 % av besökarna är det antingen ganska eller mycket viktigt att bekanta sig med kulturarvet (2009)	75 %	det nuvarande tillståndet	
4. Kundernas möjligheter till rekreation i naturen förbättras: en högklassig och trivsamt miljö för rekreation upprätthålls, övriga besökare tas i beaktande.	Det nationella belåtenhetsindexet	Besökarundersökning	3,99 (2009) på en skala 1–5, där 1 = mycket missnöjd och 5 = mycket nöjd	4,10	minst 3,9	
	Hur mycket har ett stort antal besökare stort besökarna	Besökarundersökning	4,60 (2009) på en skala 1–5, där 1 = har stört mig väldigt mycket 5 = har stört mig ytterst lite	4,6	minst 4	
	Hur mycket har de övriga besökarnas uppträdande stort besökarna	Besökarundersökning	4,62 (2009) på en skala 1–5, där 1 = har stört mig väldigt mycket 5 = har stört mig ytterst lite	4,6	minst 4,2	

ALLMÄN PRINCIP och preciserade mål	MÄTKRITERIUM	MÄTMETOD	NUVÄRDE	MÅLVÄRDE ÅR 2015	GRÄNS- VÄRDE	SÄTT ATT STYRA OM- RÅDENAS SKÖTSEL OCH ANVÄNDNING
	Kundernas bedömning av tjänsternas kvalitet	Besökarundersökning: medeltal för tjänsterna (nationellt jämförbara) i rapporten om besökarnas belåtenhet	3,63 (2009) på en skala 1–5, där 1 = mycket missnöjd och 5 = mycket nöjd	4	minst 3,6	
5. Kundernas psykiska och fysiska välmående stärks: besökarna känner att de varvar ner och kopplar av i naturen, besökarna får personliga erfarenheter och upplevelser av naturen, servicestrukturens säkerhet tryggas.	Hur viktigt är det för besökarna att koppla av	Besökarundersökning	för 90 % av besökarna är det antingen ganska eller mycket viktigt (2009)	nuvärde	minst nuvärde	
6. En positiv inverkan på den lokala ekonomin och sysselsättningen: turismen främjar den lokala ekonomin.	Det penningbelopp besökarna lämnar efter sig till den lokala ekonomin	Besökarundersökning, räkning av antalet besökare, modell för bedömning av effekterna på den lokala ekonomin	4,9 miljoner euro och 57 årsv. (2010)	5 %:s årlig ökning	minst 4,9 miljoner euro och 57 årsv.	
7. Informationen och marknadsföringen är kvalitativ och ansvarsfull.	Hur bra motsvarar området natur, aktiviteter, leder och friluftsanordningar besökarnas förväntningar	Besökarundersökning: medeltal av förväntningarna i rapport om besökarnas belåtenhet	4,03 (2009) på en skala 1–5, där 1 = mycket dåligt och 5 = mycket bra	4,2	minst 4	

ALLMÄN PRINCIP och preciserade mål	MÄTKRITERIUM	MÄTMETOD	NUVÄRDE	MÅLVÄRDE ÅR 2015	GRÄNS- VÄRDE	SÄTT ATT STYRA OM- RÅDENAS SKÖTSEL OCH ANVÄNDNING
8. Verksamheten planeras och förverkligas genom samarbete: samarbetet mellan Forststyrelsen och turistföretagen löper smidigt och är interaktivt, kundrespons samlas in och behandlas, samarbetet med intressentgrupper är bra och regelbundet.	Företagarnas bedömning av Forststyrelsens verksamhet	Företagsrespons	3,71 (2009) på en skala 1–5, där 1 = mycket dålig och 5 = mycket bra	3,8	minst 3,6	
9. Naturvärdena bevaras och verksamheten stöder naturskyddet: turismen och rekreationen i naturen äventyrar inte förekomsten av utrotningshotade och sällsynta arter. Naturturismen främjar eller försämrar åtminstone inte landskapsvärdena.	Uppföljning av skärgårdsfåglar? (världsarvsindikator 7)	Beslutas senare.				En bedömning görs av om turismen har bidragit till försvagningen. Informera, styra användningen och påverka beteendet med hjälp av samarbete med intressentgrupper.

I det skede då planen uppdateras bör följande punkter beaktas:

- Metoderna för styrning av användandet bör förstärkas. Tydligare framtida profilering av besöksmålen i världsarvsområdet i takt med att turismen utvecklas. Man bör säkerställa att profileringen av besöksmålen är förenlig med marknadsföringsplanen för världsarvet Kvarkens skärgård 2009–2020.
- Det är bra att förstärka turistföretagens och utvecklingsorganisationernas delaktighet i planeringen.
- Precisera rubriceringen av målsättningen och åtgärdsprogrammet.
- Mätaruppsättningen för uppföljningen av turismens hållbarhet utvecklas med tanke på de behov som föreligger i världsarvsområdet i det skede då planen uppdateras.

BILAGA 5.

Turistföretag som är verksamma i världsarvet och i dess influensområde

Källa: Österbottens Turism rf.

Kvarkenturer	Finngrundet
Kb Berny Ky	Villa Bullerås
Vaasan Saaristopalvelu Oy -Vasa Skärgårdsservice Ab	Cafe Salteriet
Neptune Service	Hannaca
Qvarken Boat Charter	Restaurang Mölle Oy Ab
Kaartos båt- och skotertransport	Blue Adventure Ky
Stefan Rönn	Lenie's Cafe & Bar
Ulf Rönnblad	Åminne sommarrestaurang
Peter Björkqvist	Saaristoretket – Skärgårdsturer
Rolf-Erik West	Gaia Events
Boda Fisk och Frakt	Oy AWAY Tourism Ab
Postjakten	Tatu Nevala
Classic Cruises	Ab Outback Oy
Kompassiruusu – Kompassros	Kvarken Relax
De Geer Cruises	Tmi Viervi
Oy Björkö Wårdshus Ab	Education & Outdoor Service
Hannelen mökit – Hanneles stugor	Mona Enell-Nilsson
Ab Björkö Camping Oy	Hans Hästbacka
Torpet Stugor	Olof Jern
Solbacken / Aurinkomäki	Jukka Paakkunainen
Villa Hansus	Solveig Pått
Villa Vargvik	Nina Westman-Enroth
Villa Vistan	Vippipooki
Villa Lipkin	Elisabeth Backman
Odd Inn Öb	Leisure Path
Oy Varppi Ab	Botnia Events
Klemetsgårdarnas stugförmedling	Pesca Mare
Åminne stugby	Kalastusopas M. Laine
Aija's stugor	Paniken Kalastusmatkailu
Västerstrand	Kvarkens Safaris
Westbay Inn	
Hotel Vallonia Garden	
Kvarken restaurant Öb	
Oy Jebe Tourism Ab	
Ab Cafe Arken Oy	
Kalles Inn Ab	

Nyaste Forststyrelsens naturskyddspublikationer

Serie A

- No 192 Juutinen, R. ym. 2010: Lähteikköjen ennallistamistarve – kasviyhteisöjen ja ympäristön rakenteen tarkastelu. 59 s.
- No 193 Juutinen, R. (toim.) 2010: Lähteikköjen ennallistamistarve – hyönteislajiston tarkastelu ja koko hankkeen yhteenveto. 133 s.

Serie B

- No 151 Sarajärvi, K. 2011: Syötteen kävijätutkimus 2010. 55 s.
- No 152 Sarajärvi, K. & Virkkunen, V. 2011: Syötteen yritystutkimus 2010. 47 s.
- No 153 Korhonen, M. 2011: Evon retkeilyalueen kävijätutkimus 2010. 46 s.
- No 154 Mäenpää, O. 2011: Torronsuon kansallispuiston kävijätutkimus 2010. 47 s.
- No 155 Tikkanen, R. 2011: Liesjärven kansallispuiston kävijätutkimus 2010. 51 s.

Serie C

- No 99 Alatossava, S. 2011: Oulangan kansallispuiston luontomatkailusuunnitelma 2011. 49 s.
- No 100 Metsähallitus 2011: Paistunturin erämaa-alueen ja siihen liittyvien soidensuojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelma. 186 s.
- No 101 Metsähallitus 2011: Jonkerinsalon hoito- ja käyttösuunnitelma. 51 s.
- No 102 Metsähallitus 2011: Pohjoislahden–Tiilitehtaanmäen hoito- ja käyttösuunnitelma 2010–2023. 58 s.
- No 103 Metsähallitus 2011: Skötsel- och användningsplan för Norrfjärden–Tegelbruksbacken 2010–2023. 58 s.
- No 104 Metsäntutkimuslaitos & Metsähallitus 2011: Elämänmäen vanhojen metsien suojelun hoito- ja käyttösuunnitelma. 38 s.
- No 105 Pulkkinen, P., Partanen, T., Kiiskinen, A. & Laakkonen, M. 2011: Pallas-Yllästunturin kansallispuiston kalavesien hoito- ja käyttösuunnitelma. 2. korj. p. 39 s.
- No 106 Metsähallitus 2011: Muotkeduoddara meahcceguovllu dikšun- ja geavahanplána. 186 s.
- No 107 Metsähallitus 2011: Báišduoddara meahcceguovlu ja dasa guoskevaš jekkiidsuodjalan-guovlluid dikšun- ja geavahanplána. 158 s.
- No 109 Meriruoho, A. 2011: Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen luontomatkailusuunnitelma. 54 s.
- No 110 Meriruoho, A. 2011: Naturturismplan för världsarvet Kvarkens skärgård.
- No 111 Meriruoho, A. 2011: Sustainable Tourism Development Strategy 2011 Kvarken Archipelago World Heritage Site.

ISSN-L 1796-2943
ISSN 1796-2943 (online)
ISBN 978-952-446-918-0 (pdf)

www.metsa.fi/julkaisut